

Í yu'xarij i ti anaquéej jaatyátaahuaca' i San Pablo i ti huo'ta'ítyi'ri' a'íijma i maj Corinto jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i ti Dios na'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime' nyej nyij tyu'tyáhuire'en i Ciríistu' jitze ma'can ti ajta Jesús pué'een, nyaja'muatyojtye' a'íjci jamuán i ta'ihuáara' Sóstenes. ² Mua'aj mu siaj a'áa jóosi'rii i Dios jimi a'ájna a Corinto, i siaj Ciríistu' jitze ma'can tyámua' tyí'tyesejre' a'íjna jime' ti a'ín jamuaatajé siaj sij jimí séeria'aj xá'ra'nyij, majta néijmi'i i maj majta a'yan tyí'xaj ti Jesús hua' vástara' pué'een, majta i maj jitzán ajtyáma'can. ³ Che' i Dios i ti tataataj, ajta i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'ín tyámua' tyajamuaatá'an, majta tyámua' jamuáa'uurej.

I ti jin i Pablo tyé'tyojtzi're' i Dios

⁴ A'náj tina'aj nu tyé'tyojtzi're' i Dios ja'mua jime', a'íjci jime' i ti Dios tyámua' tyajamuaatá' a'íjci jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ⁵ Ji'nye a'íj xu jitze ma'can i Dios seríj néijmi'i tya'ancuríaa' i ti tyajamuatyáhuiri, i siaj jin tyihuo'té'exaatye'en i tyeítyee, ajta i siaj jin yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti tyi'táj een, ⁶ ajta a'íjna i nyúucaria'ra' i Ciríistu' tyámua' xu

tya'ancuriáa' ja'mua tzajta'. ⁷ A'íj pu jin quee tyi'tíj jamo'tyá'itziityej i ti jin Dios tyámua' tyajamuaatá' meentyij siooj jacho've' a'ájna xicáara' ti jitzán huataséjre'ej i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ⁸ Dios pu ca'nyíjra'aj jamuaatá'sij siaj sij tyo'táviicue' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, ti'ij quee a'tíj tyi'tíj jin ja'mua jitze tyí'pua'ritye'ej a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej a'íjna i tavástara', i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ⁹ Dios pu a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyi'tíj jin tya'tóoraj, a'íi pu jamuaatajé siaj sij júurij jamuán i yójra' a'íjna i tavástara' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij quee ajtací'ca'an

¹⁰ Nye'ihuáamua', nyúucaritze' a'íjci i tavástara' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, a'yaa nu jéehua tyaja'muahavij siaj juxa'aj siana'aj tyá'mua'reeriaj, siaj sij quee ajtací'ca'an. Tyámua' xu tyí'tyechaj juxa'aj xu'uj tyi'mua'astíj, siajta juxa'aj siana'aj tyo'xá'pu'intare'en. ¹¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nye'ihuáamua', ji'nye a'yaa nu tyáamua'reeri', a'íimaj mu a'yan tyinaaté'exaaaj i maj Cloé jamuán aja'chej, siaj jujíimua'aj jujaaxiejvi'. ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj séecan a'yan tyí'xaj yee: “Nyáaj nu Pablo jitze ajtyáma'can.” Majta séecan a'yan tijin: “Nyajta nyáaj, Apolo nu jitze ajtyáma'can.” Majta séecan a'yan tijin: “Nyáaj nu Pedro jitze ajtyáma'can”; majta a'yan tijin: “Nyáaj nu Ciriístu' jitze ajtyáma'can.” ¹³ ¿Nyiquij huatámui'riaca'

¿i Ciríistu'? ¿Nyiquij Pablo óotateehuaca' ja'mua jime'? ¿Nyiquij mua'aj xáai'huaca' nyúucaritze' i Pablo? ¹⁴ Tyámua' nu tya'tá'caa i Dios nyaj quee a'tíj huá'íiri', sulu a'íjma nu'uj i Crispo nyajta a'íjci i Gayo. ¹⁵ A'íj pu jin quee a'tíj huatáci'pej ti a'yan tyúuxajtaj yee nyenyúucaritze' pu huái'huaca'. ¹⁶ A'íjma nu nyajta huá'íiri' i tyeítyeristyamua'me'en a'íjci i Estéfnas, canu máaj jamua'reej nyaj séecan nyajtáhua'aj huá'íiri', ¹⁷ ji'nye capu i Ciríistu' nyojo'ta'ítയാaca' nyej nyij huó'íiraj, sulu nyej nyij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, ajta quee a'íjna jin nyojo'ta'ítയാaca' nyaj huápu'íj tyu'yí'tin nyej nyij tyi'tíj naa huá'uurej, mej mij quee já'xaahuataj i Ciríistu' ti huamu' i cúruuj jitze.

Ciríistu' pu a'íin pué'een i ti jin i Dios néijmi' i tyámua' tyí'uurej

¹⁸ I nyúucarij tyaj huá'ixaatye' ti Ciríistu' huamu' hua' jitze ma'can i cúruuj jitze, a'yaa pu hua'namuajraste' cuzáa quee tyi'tíj je'ej tyi'tyáhu'i'rii a'íimaj i maj jo'vátzij, ma' ajta a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i ti jin i Dios tíi'rátosij. ¹⁹ A'yájna tí'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin:

Nyáaj nu huojoríeeraj i maj jéehua tyo'mua'reej nyajta ja'pua'ritye'en i maj jin jéehua tyu'yí'tin.

²⁰ ¿Jo'nyij je'ej jé'een a'íjna i ti jéehua tyo'mua'reej, i ti tyihuá'mua'tyej, na'ríij i ti jaayí'tin ti tyu'taxáj je'ej ti tyi'tíj rinyij íyan i cháanacaj japua? Dios pu arí jaataséjrataca' tíquee tyi'tíj huíire' i maj jin jéehua tyo'mua'reej

a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ²¹ A'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua camu a'yan huaríj mej mij jáamua'tyij i Dios, ajta je'ej ti a'íin tyihuo'taséjra, a'yaa pu'ij i Dios tyaaxá'pui'intarej ti'ij juxié'vi'ra' jin hui'rátoonyij i maj ja'antzaahuatye'sij i nyúucaria'ra', i nyúucarij tiquee je'ej huatóomua'aj a'íjma jimi.

²² I maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyá'xie've'ej maj tyi'tíj huaséj i maj jin tyámua'tyo'taséj, majta i grecia maj já'ma'can, a'yaa mu tyá'huoo maj jéehua tyojo'itéej muá'ra'nyij, ²³ tyajta ityáj, a'íj tu huá'ixaatye' i Ciríistu' i maj jó'tatee i cúruuj jitze. A'íi pu'ij je'ej pua'aj hua'namuajraste' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'yaa pu huá'sejratye' tiquee tyi'tíj huiire', ²⁴ majta a'íimaj i Dios ti huo'tajé, tipua'aj Israel maj jitze ajtyáma'can, na'ríj séej chuéj japua maj já'ma'can, a'íjna i Ciríistu' a'íi pu a'íin pué'een i ti jin i Dios jéehua tyu'yí'tin. ²⁵ A'íjna i ti a'yan huá'sejratye' tiquee je'ej huatóomua'aj i Dios jimi, jéetze' pu jaayí'tin quee i hua'mua'tziira'aj i maj jin jéehua tyu'yí'tin i tyeítjee, ajta i ti a'yan séejre' i Dios jimi ti'ij i tiquee uhuájca'nyej, jéetze' pu uhuájca'nyej quee a'chu maj uhuácaca'nye' néijmi'i i tyeítjee.

²⁶ Nye'ihuáamua', xu'huóomua'tzij ti i Dios jamuaatajé, tyij siajta quee mui'ij mu siaj jéehua tyo'mua'reej íiyan ti tyí'ma'can i cháanacaj japua, caxu siajta mui'ij mu siaj tyi'tíj jin tyityatatyíj nusu i maj a'íjma jitze eeráma'can i

maj jéehua juxie've'. ²⁷ Ajta a'yájna, Dios pu a'íjma antyíhuo i maj a'yan tyihuá'xaj yee maj quee tyojó'itej, ta'ij huo'tatyévi'ra'astaj a'íjma i maj a'yan tyúusejrataj tijn jéehua mu tyojó'itej, Dios pu ajta a'íjma antyíhuo i maj quee tyi'táj jin antyúumua'reej ti'ij ajta huo'tatyévi'ra'astaj a'íjma i maj va'cán jin tyityatatyíj. ²⁸ Dios pu hua'antyíhuoj a'íjma i tyeítyee i maj quee hua'xie've', majta i maj quee jéehua juxie've' i cháanacaj japua, a'yájna mati'ij i maj quee tyi'táj je'ej tyí'mua'reej, ti'ij hua'antypuá'ritye'en a'íjma i maj tyityatatyíj. ²⁹ A'yaa pu quee a'táj tyóotzaahuatye' i Dios jimi. ³⁰ Ajta i Dios pu arí mua'ajmaj jamua'ajtyáhuii i Ciríistu' jimi, a'yaa pu ajta jáaruuj ti'ij i Ciríistu' a'ín pué'eenye' i tyaj jin ma'umuámua're', ti ajta ta-japúa huatányuunyij, i tyaj jin huátajajcuare'en, ajta tyej tyij taxáhuaj mahuatyu'uucáj. ³¹ A'íj pu jin, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' tijn: "Tipua'aj a'táj jaxie'va'aj ti óotzaahuatye'ej, che' a'yan huárinyij a'íjna jime' je'ej ti i tavástara' tyámua' tyaatá'."

2

I nyúucarij ti a'íjna á'xaj i Ciríistu' i maj jó'tatee

¹ Nye'ihuáamua', nyati'ij ujó'mej nyej nyij jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, canu a'íjna jin tyajamuáa'ixaa i nyúucarij ti naa huánamuajrii, nusu yaa ti'ij i ti jéehua tyu'yí'tin. ² Ajta nyati'ij ja'mua jamuán ajo'tyávaaca'aj, canu máaj tyi'táj mua'reerimu'ca'aj sulu a'íj

nu'uj i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, i maj jó'tatee i cúruuj jitze. ³ A'áa nu jo'tyéechaxij ja'mua jimi nyetyenyaxáahuataj nyajta tyenyevivéesime'ej, ji'nye nyetyi'tziinya'ca'aj. ⁴ Ajta nyati'ij jamuaatajé nyajta jamuáa'ixaa i nyúucarij, canu a'ij jin tyajamuáa'ixaa i nyúucarij ti naa tyojó'iteeri'ij, nyej nyij jamua'antymue'tin. Sulu a'yaa nu tyajamua'antymue'tij nyaja'muaséeratya'aj nyaj a'ijna jitze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios nyajta a'ijci jitze i ti jin néijmi'i putyí'uurej, ⁵ ta'aj ij i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'ij jitze aróoca'nyej i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej, ti'ij quee a'ijna jitze aróoca'nyaj i tyétyacaa maj jin tyí'mua'reej.

Dios pu jaataséjrataca' a'ijci i ti aviitzi'huaca'aj a'ijci jitze ma'can i ju júuricamej

⁶ Majta a'íimaj i maj merij néijmi'i jó'itej i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'íi mu xaa a'ijna jin tyajamuáa'ixaa i nyúucarij jime' ti naa tyojó'iteeri'ij. Ajta a'ijna i nyúucarij capu a'yan ma'can i cháanacaj japua, capu ajta hua' jitze ma'can a'íjma i maj tyí'ijta i maj majta merij yo'riésij i maj jin putyí'uurej. ⁷ A'íi pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyí'mua'reej, ti ajta aviitzi'huaca'aj i Dios jimi jájcuaj imuáj ti a'yan tyaaxá'puí'intarej ti'ij táaci'tyij ityájma a'ijna i ti huápuí'ij naa huasé'rin. ⁸ A'íi pu a'íin pué'een i maj quee yó'itej i maj tyí'ijta íyan i cháanacaj japua, ji'nye tipua'aj meyo'iteej, camu yo'tatáanyijche' i tavástara', i ti ajta huápuí'ij naa huasé'rin. ⁹ Ajta a'yájna ti'ij tyé'yusu' si' tijin:

Dios pu arí tyámua' tyú'ruuj a'íjma jimi i maj
jaxie've',

tyi'táj tiquee xu a'náj a'táj me'ye'sej ti ajta quee
a'táj a'náj me'ya'namuaj,

je'ej tiquee ajta a'táj tyé'miteeraste'.

¹⁰ A'íi pu a'íin tyi'pué'een i ti Dios tyi-
taataséjratyej a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra',
ji'nye i júuricama'ra' i Dios néijmi'i pu tyí'sej,
ajta néijmi'i mua'reej i ti huápu'i'ij aviitzi' i Dios
jimi.

¹¹ ¿A'tanyíj pújoorej ti jamua'reej je'ej ti
tyí'mua'tzej síij i ajta síij i tyáati'? A'íi pu'uj
jamua'reej i júuricama'ra' i tyáataj. A'yaa
pu cha'taj na'aj een i Dios jimi, a'íi pu'uj ja-
mua'ree i júuricama'ra' i Dios je'ej ti tyi'táj jimi
tyí'sejre'. ¹² Tyajta ityáj catu a'íj ancuriáa' i
júuricamej ti a'yan séejre' i cháanacaj japua,
sulu i a'íj tu i júuricama'ra' i Dios, tyej tyij
yo'itéej tá'ra'nyij je'ej ti Dios juxié'vi'ra' jin
tyámua' tyitaatá'. ¹³ A'yaa tu tyí'xaj a'íjci jime'
i nyúucarij ti taamuá'tyej i júuricama'ra' i
Dios, catu a'íjna huá'ixaatye' i tyaj tajíimua'aj
tyo'mua'reej. A'yaa tu tyihúa'ixaatye' tyi'táj ti a'íj
jitze eeráma'can i júuricama'ra' i Dios a'íjma i
ti hua' jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios.

¹⁴ Ajta a'íjna i tiquee jitzán séejre'
júuricama'ra' i Dios, capu ja'ancuriáa'sij tyi'táj ti
a'áa já'ma'can i júuricama'ra' jimi i Dios, ji'nye
capu tyi'táj huiire' a'íjna jimi i a'táj. Capu i'ríj
ti yo'itéej já'ra'nyij, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've'
ti i júuricama'ra' i Dios jitze aróoca'nyej, ti'ij
jo'támiteeraste' je'ej ti huatóomua'aj. ¹⁵ Ajta i

ti jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios, néijmi'i pu tyí'sej ajta néijmi'i tyojó'itej, ajta quee a'táj huatáci'pej ti a'íj ooxíjtye'en. ¹⁶ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “¿A'tanyíj jú'mua'ree je'ej ti tyí'mua'tzej i tavástara?” ¿A'tanyíj jaayí'tin ti tyáamua'tyej? Ajta a'yájna, ityáj tu jájcha'íj i mua'tzíiria'ra' i Ciríistu'.

3

Tyaj néemi'ij tyí'muarie' i Dios jimi

¹ Nye'ihuáamua', capu huatái'riitariaca' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaatye'en tí'ij a'íjma i tí arí hua' jitze séejre' i júuricama'ra' i Dios, sulu a'yaa nu'uj tí'ij a'íjma i maj moochán jitzán ajtyáhuiixij i Ciríistu'. ² Tyi'tíj nu jamuaamua'tyej tiquee tyési', a'yájna mati'ij i unyáaque'ej léechij mana'aj tyéi'tye', ji'nye capu eexúj yó'japui'ra' i cue'ráj, caxu siajta seexúj mua'aj yó'japui'ra' i cue'ráj, ³ ji'nye caxu juca'nyej. Ajta tí'ij ooj ja'mua tzajta' séjre'ej i siaj óochueere', siajta jujaaxiejvi'raj, a'yaa pu huatóomua'aj siaj quee xu juca'nyej, ji'nye a'yaa xu ricij mati'ij a'íjmaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ⁴ Típua'aj síj a'yan tyí'xajtaj yee: “Nyáaj nu Pablo jitze ajtyáma'can”, ajta i síj a'yan tijin: “Nyajta nyáaj, Apolo nu jitze ajtyáma'can”, a'yaa xu ricij mati'ij a'íjmaj i tyétyacaa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁵ Che' a'yáana'aj, ¿ji'nye a'tanyíj pué'een a'íjna i Apolo? ¿A'tanyíj pué'een i Pablo? Ityáj tu jahuiire' i tavástara', a'yaa xu een jime' tyá'antzaahuaj i tavástara' jimi. A'yaa

tu ricij je'ej ti a'íin tyitaata'íj séej ajta séej.
⁶ Nyáaj nu tyu'huástej, ajta i Apolo pu tyú'ipuaj, ajta i Dios pu jaahuósi'ri' ti'ij huáciirej i ti huahuásti'huaca'.
⁷ A'íj pu jin a'íjna i ti tyu'huástej, ajta i ti tyú'ipuaj, camu tyi'tíj jin juxie've', sulu a'íi pu i Dios i ti jaahuási'ri' ti'ij huáciirej, a'íi pu a'íin pué'een i ti juxie've'.
⁸ I maj tyí'huaste' majta i maj tyí'ipuaj, juxa'aj mu'uj een, ajta i Dios pu a'yan tyihuo'tá'sij je'ej ti síij ajta síij tyu'muáriej.
⁹ Néijmi'i tu tyí'muarie' i Dios jimí, siajta mua'aj a'yaa xu tyí'huüre' ti'ij jo'tij tyajá'huasti' siajta ti'ij chí'ij maj ja'ajtaahuaj Dios ti ja'a'rij.
¹⁰ Nyajta nyáaj, nyáaj nu a'yan tyí'muarie' ti'ij a'tíj ti chí'ij ájtaahuaj, i ti Dios a'yan tyinaata'íj nyej nyij ja'tátaahuaxi'in a'íjna i ti japuan ájtaavijhuaj i jáxu'uj, ajta síij pu japuan tyá'ajtaahuaj. Ajta a'yan tyúuxie've' ti síij ajta síij tyámua' tyu'muárie'en,
¹¹ ji'nye capu a'tíj pújoorej ti ajtáhua'aj séej atátaahuaj ti'ij i ti arí atátaavijhuaj i ti a'íin pué'een i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een.
¹² A'íjna jitze i ta'tátaavijhua pu i'ríj ti a'tíj tyi'tíj japuan ájtaahuaj, tipua'aj ooroj jime', nusu pláataj jime', na'riíj tyetyéj jime' ti huápuí'ij tyá'najchij, na'riíj ciyéj jime', nusu ixáj jime' ca' huácixa'aj jime',
¹³ a'yaa pu tyi'séere'ej ja'mej je'ej ti síij ajta síij tyu'muáriej a'ájna xicáara' jitze, ti'ij néijmi'i tye'entyipúa'rij, ji'nye a'ájna xicáara' jitze tiéj pu uvé'nyesij, a'íi pu jaatyámua'sij tipua'aj xá'puí' metyu'muáriej síij ajta síij.
¹⁴ Ti pua'aj je'ej ti síij tyu'muáriej tyo'táviicue' i tiéj tzajta', a'yaa pu tyá'ci'tyij i a'tíj je'ej ti tyaráanajchi.
¹⁵ Na'riíj tipua'aj

huatyátanyij i ti ja'ajtaahuaca', yo'riésij i ti tyu'muáriej, ajta i a'táj a'yaa pu éenye'ej ja'mej tí'ij i a'táj ti xié'chui' jáahuíi i tiéj tzejta'.

¹⁶ ¿Nyij sequée jamua'reej siaj mua'aj a'ín pué'een i chi'ra'an i Dios, ti ajta ja'mua tzejta' séejre' i júuricama'ra' i Dios? ¹⁷ Tipua'aj a'táj jaatyú'uunaj i chi'ra'an i Dios, Dios pu ja'antypuá'ritye'sij a'íjci i a'táj, jí'nye i chi'ra'an i Dios naa pu arí een, ajta a'íjna i chi'ra'an mua'aj xu a'ín pué'een.

¹⁸ Che' quee a'táj jucuanamuaj, tipua'aj síij ti ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyóotzaahuatye'ej ti jéehua tyojó'itej íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, che' a'yan huárinyij tí'ij i tiquee tyi'táj mua'reej, ta'aj ij jí'récán jime' a'ín pué'eenye'ej tá'ra'nyij i ti jéehua tyojó'itej. ¹⁹ Jí'nye i maj jin tyu'yí'tin íyan i cháanacaj japua capu tyi'táj huíire' i Dios jimi. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tjin: “Dios pu hua'viví'ran a'íjma i maj jéehua tyu'yí'tin a'íjna jime' i maj tyí'hue'tacaa.” ²⁰ A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tjin: “Tavástara' pu jamua'reej tiquee tyi'táj huíire' je'ej maj tyí'mua'tzej i maj jéehua huápuí'ij tyojó'itej.” ²¹ A'íj pu jin, che' quee a'táj óotzaahuatye'ej a'íjci jime' i ti séej jimi i tyáataj ajtyáma'can, jí'nye néijmi'i pu ja'mua jimi tyí'ma'can. ²² Pablo, Apolo, Pedro, i cháanacaj, i júuricamej, je'ej ti tyi'táj ricij íjij, je'ej ti ooj atyojo'rényesij, néijmi'i pu ja'mua jimi tyí'ma'can, ²³ siajta mua'aj, a'íj xu jitze ajtyáma'can i Ciríistu', ajta i Ciríistu' a'íj pu jitze ajtyáma'can i Dios.

4

I maj jin tyí'muarie' a'íimaj i Dios ti hua'antyíhuoj

¹ A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan tojo'mua'raj ityájma ti'ij i a'tyán maj jahuiire' i Ciríistu', tyaj a'íj jin antyítamua'reej tyej tyij jamuáamua'tyej i ti aviitzi' i Dios jimi. ² Ajta a'yájna, a'íjna i maj tyi'tíj jaa'íjcaj, a'yaa pu tyúuxie've' ti tyámua' tyu'tóosejrataj mej mij jitzán tyi'ca'nyej. ³ Ajta nyéetzij jimi, capu nyejitzé juxie've' tipua'aj mua'aj siano'xíjtye'en, na'ríj a'íimaj mano'xíjtye'en i maj tyityatatyíj. Canu nyajta nyasíj á'nyaxijtye'en. ⁴ A'yaa pu'uj, tipua'aj nyequee je'ej pua'aj tyí'mua'axcaj nyaj jime', capu a'yan huatóomua'aj yee nu'ríj xá'pu' een i Dios jimi. Tavástara' pu a'íin pué'een i ti ná'xijtye'en. ⁵ A'íj pu jin, caxu tyi'tíj á'xijtya'aj ti'ij quee xu atyojo're'nyáava'caj, setyu'chó've' 'asta na'aj quee uvé'nyej a'íjna i tavástara', ti'ij a'íin jaataséjrataj i ti ju'avaataca'aj i tíca'riste', a'íi pu ajta jaataséjrataj je'ej maj tyí'mua'tzej i tyeítýee. Aj pu'ij i Dios tyámua' tyihuo'tá'sij je'ej ti tyá'ci'puaj séej ajta séej.

⁶ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij tyámua' huárinyij, nyajta ja'mua'séeratye'ej je'ej ti ricij a'íjna i Apolo nyajta nyáaj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij a'yan huárinyij je'ej tyaj ityáj ricij, siaj sij quee a'yan rijcaj je'ej tiquee tyé'yu'si', ajta ti'ij quee a'tíj óotzaahuatye'ej, nusu siaj séej tyámua' tyí'xajtaj siajta séej á'xaahuataj. ⁷ ¿A'tanyíj tyámua' tyí'muaxaj i séecan tzajta' i tyeítýee?

¿Tyi'tanyí péjcha'ij tiquee i Dios muaatá'?
 Ajta tipua'aj i Dios néijmi'i tyimuaatá', ¿ji'nye
 een jime' a'yan petyá'tzaahuatye' cuxáa asíj
 pupáa'uureej?

⁸ Xu'ríj mua'aj huochíjtyaanyi'taca', sia-
 jta seríj néijmi'i tyí'ijcha'ij tyi'tíj siaj je'ej
 tyí'xie've', ajta a'yan ja'mua'asej siaj mua'aj seríj
 tyí'ijta, siajta quee che' ityájma ta'tamuá're'rii.
 A'tzúj cuj a'yan tyi'ja'yájnatan, tyej tyij ityáj
 ja'mua jamuán tyu'ta'íjtaj. ⁹ A'íj pu jin
 a'yan tyiná'miteeraste', ti ityájma i tyaj hu-
 ata'ítyi'ri'huaca', Dios pu a'áa tojo'tyáhuui jo'tij
 quee jóoxie've', cuxáa meríj pu taatamua'aj yee
 tyiche' huácui'iihuaj. Tu'ríj a'tzísí' huá'sejratye'
 néijmi'caa i maj tajapuá já'sejre', tyajta hua' jimi
 i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.
¹⁰ Tyajta ityáj, a'íjna jime' i tyaj a'yan tyá'huüre'
 i Ciriístu', a'yaa mu tyí'taxaj tyaj nu'uj tatimue',
 siajta mua'aj, i Ciriístu' jitze ma'can tyámua'
 xu metyityoomuámua're'. Capu taca'nyisti'
 ityájma, siajta mua'aj néijmi'i xu jin tyé'viicue'.
 Majta ityájma matá'xaahuaj, majta mua'ajmaj
 mu jamuá'tyese'. ¹¹ Ti'ij na'aj yatij je're'nyej
 ajta ijíj, a'yaa tu'uj tyana'aj tya'ajpuéjtzij a'íjci
 jime' tyaj tajcuj, tyajta i'cuj, ajta cáanarij ty-
 itá'itziitye', je'ej mu pua'aj tá'mua'raj i tyeítyee,
 tyajta quee ma'ja'chej, ¹² tyajta cua'naj tyati'íjtá
 tyí'muarie'ej. I maj je'ej pua'aj tyí'taxaj tyámua'
 tu ityáj tyihuo'tájeevij, je'ej mu pua'aj ta'uurej,
 tyajta ityáj néijmi'i tu tyé'viicue'. ¹³ Ajta mati'ijta
 i tyeítyee je'ej pua'aj tyí'taxajtaj, tyámua' tu'uj
 ityáj tyihuo'tájeevij. A'yaa mu tojo'mua'raj ti'ij

tyi'tíj tiquee che' tyí'huiire' íyan i cháanacaj japua. A'yaa mu'uj mana'aj mij ijíj tyityaajú'.

¹⁴ Canu a'íj jin tyajá'muayu'se' nyej nyij jamuaatatyévi'ra'astaj, sulu nyej nyij tyámua' tyajamuaatá'itíj, a'yájna nyati'íj i nyiyóojmua', ji'nye jéehua nu já'muaxie've'.

¹⁵ Tyij mequee mamue'tíj tyajamuáamua'aj i Ciríistu' jitze ma'can, maj siajta quee mui'caa tyitáatastyamua'. Nyáaj nu a'íin pué'een i siaj jajtáataj i Ciríistu' jitze ma'can, ji'nye nyáaj nu jamuáa'ixaa i nyúucarij ti jin Dios jamu'rátoonyij, siaj sij jitzán ajtyáhuiixij i Ciríistu'. ¹⁶ A'íj nu jin a'yan jéehua tyaja'muahuavij siaj a'yan tyityaajú'caj nyati'íj nyáaj.

¹⁷ A'íj nu jin ja'mua jimi jaata'ítyaca' a'íjci i Timoteo, i nyaj huápuí'íj jaxie've', nya-jta yo'puáara'an pué'een i tavástara' jitze ma'can. A'íi pu jamo'támua'reeritzi'tye'ej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'íj i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een, ajta je'ej nyaj tyihuá'mua'tyej néijmi'que' jo'maj jóosi'rii. ¹⁸ Séecan xu mua'aj serij óotzaahuatye', a'yan setyi'mua'astij yee canu che' a'náj amojotyésejra, ¹⁹ ajta tipua'aj i tavástara' a'yan tya'ránajchij, nyáaj nu jiye'tzín a'áa ja'tanyésij ja'mua jimi. Aj nu nyij hua'sejan i maj jéehua óotzaahuatye', majta a'yan tyi'tíj uuriaj mej quee a'íj mana'aj je'ej maj tyí'xaj. ²⁰ Ji'nye jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj, capu nyúucarij na'aj jin tyí'ijta, sulu i ti ajta néijmi'i jin putyí'uurej. ²¹ ¿Ji'nye setyá'xie've' mua'aj, ny-iqij nyaj a'íjna jin ujó'me'en nyej nyij puéjtzij

jamuaata'an, na'ríij nyaj a'íj jin jamojo'tyéesej nyaja'muaxié've'ej, nyajta jamua'cu'váaj nyetya-jamuáa'ixaatye'en?

5

Siaj jo'xíjtye'en i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

¹ A'yaa pu tyú'mua'reeritzi'huaca' ti síij ti ja'mua jimi ajtyáama'can juxana'cire' a'íjci jime' ti jamuán hui'caa i ti jatyévi'tin i táatajra'. Huápu'i'ij pu a'íjna je'ej pua'aj namuajre', majta i maj quee tyá'tzaahuatye' camu a'yan ricij. ² Maj siajta mua'aj, a'íj xu jin óotzaahuatye', a'yaa pu tyuuxié'va'caj siaj a'íj jin huatóoxaamujritye'en. A'tíj ti a'yan tyi'tyúucha'ij, siata'aj quee che' jatá'care'en ti ja'mua jamuán séjre'ej. ³ Ajta nyéetzij jime', tyij nyequee nyajta ja'mua jamuán ajo'tyéjvee, i nyajúuricamej pu ja'mua tzajta' séejre', cuxáa nyaj ja'mua jamuán ajo'tyávaacaj, nu'ríj nyij a'yan tyo'xíjtyej a'íjci i a'tíj ti a'yan ricij. ⁴ Siatí'ijta' mua'aj tyúusiire'en, nyáaj nu jamuán séeria'aj na'mej i nyaj júuricamej jime', ajta i tavástara' ti jin néijmi'i putyí'uurej a'íi pu ajta ja'mua tzajta' séeria'aj ja'mej. Aj pu'ij a'íjci jitze ma'can i tavástara' Jesús, ⁵ che' i tyáati' huatátuiiri'huaj i tyiyáaru' jimi, ta'aj ij i tyévira' jo'puá'rixí'in, ajta júuricama'ra' huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástara'.

⁶ Caxu mua'aj a'íj jin huatóoci'puaj siaj sij a'íjci jin óotzaahuatye'ej. Ji'nye xu'ríj a'yan tyá'mua'reej tijin: "Cáira'tzuj i levaduura' néijmi'i pu tyináxcáj i cuéjtzij." ⁷ A'íj xu jin

siata'aj majúurieenyij a'íjci i ti mí'ma'can i ti jamojo'jipuaj, siata'aj sij huóojajcuare'en tí'ij a'íjna i cuéjtzij tiquee tyí'tíj á'naxcaj. A'yaa xu mua'aj een tí'ij i páan tiquee levaduuraj á'naxcaj i maj jacua'caa a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán hue'rájtoo i maj Egipto já'ma'cantaca'aj. Ji'nye pu'ríj i Ciríistu' huatóomu'vejritaca' tajitzé ma'can tí'ij quee puéjtzij táaci'tyij. ⁸ A'íj pu jin tyiche' tyu'yé'estej tyaj tyerij taxáahuaj séejre', a'íjci jime' i páan tiquee levaduuraj á'naxcaj, i ti a'ín pu'éen i tá'tzaahuatyire' ajta i ti ji'récán jime', che' quee che' a'íjna i levaduuraj tí mí'ma'can, i ti je'ej pua'aj een ajta i ti je'ej pua'aj tyú'uurej.

⁹ Nu'ríj a'yan tyajamuaaté'exaa séej jitze i yu'xarij i nyaj jamuaata'ítyi'ri' siaj quee hua' jamuán tyí'xajtaj i maj juxana'cire'. ¹⁰ A'íjci jime' i nyúucarij canu a'yan jaatamua'aj yee siata'aj sij néijmi'caa jimi ajtáciinyej i maj íiyan juxana'cire' i cháanacaj japua, nusu i maj huápu'íj tyí'nyacua'aj, na'ríj i mej tyí'nahua', ca' i maj sáanturij na'michej, siata'aj sij a'yan huárinyiiche', a'yaa pu tyuuxié'va'caj siaj iiráciinyej i cháanacaj japua. ¹¹ A'yaa nu jaatamua'aj i nyaj tyajamuaata'ítyi'ri' siaj quee che' jamuán tyí'tíj xajtaj síj tí a'yan tyúuxaj tí ta'ihuáara' pu'éen, ajta je'en tyí'xana'cire'ej, nusu tyí'nyacua'tzaj, na'ríj huá'na'miche'en i sáanturij, na'ríj je'ej pua'aj tyí'jepe', nusu tí jutahueeve'ej, na'ríj tí tyí'nahua'caa. Capu a'yan tyi'tyéevijtíj siaj hua' jamuán tyí'cua'ajcaj a'tyán maj a'yan ricij. ¹² Capu nyéetzij nyaci'puaj

nyej nyij a'íjma jooxíjtye'en i mej quee ityájma jítze ajtyáma'can, Dios pu a'íjma huá'xíjtye'en. ¹³ Maj siajta mua'aj seríj huá'xíjtye' a'íjma i maj ja'mua jítze ajtyáma'can. A'íj pu jín, siata'aj jatýítyej a'íjci i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj.

6

Je'ej maj ye'ej tyá'xa'pui'intare'en i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Típua'aj síj ti ja'mua jítze ajtyáma'can séej jamuán metyúujaaxiejvi', ¿ji'nye tí'ij a'íjma jimi tyúunyuste' i juéesij i maj quee ityájma jítze ajtyáma'can, quee í'ríj ti a'íjma huaté'exaatye' i maj jimí séejre' i Dios, mej mij a'íimaj huo'xa'pui'intari'tze'en? ² ¿Nyij sequée jamua'reej maj a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' huá'xíjtye'en néijmi'caa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua? Aja típua'aj mua'aj siahuá'xíjtye'en, ¿ji'nye siaj sij quee pújoorej siaj jo'xá'pui'intare'en a'íjci i tíquee tyési'? ³ ¿Nyij sequée siajta jamua'reej tyaj ityáj huá'xíjtye'en a'íjma i maj tajapúa tyí'huüre'? A'íj pu jín, capu tyési' tyaj tajímua'aj tyi'tíj je'ej tyo'xá'pui'intarej. ⁴ A'yaa pu'ij, típua'aj tyi'tíj jín xúujaxiejvi'raj, ¿ji'nye siaj sij a'íjma mahuatyáhui'tyaa i maj quee tyi'tíj jín antyúumua'reej ja'mua jimi? ⁵ A'yaa nu een jime' tyajámua'ixaatye' siata'aj sij huatóotyevi'ra'astaj. ¿Nyiquee síj ja'mua jimi séejre' i ti jaria'mua'reej je'ej ti tyi'tíj tyo'xá'pui'intare'en i maj tyá'tzaahuatye' jimi? ⁶ Caxu jujímua'aj siana'aj tyúucha'íire'ej, sulu

siajta xu a'íjma jimi junyuuste' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

⁷ Xu'ríj a'íj jin huamué'tichej a'íjna jime' i siaj jujímua'aj jujaaxiejvi'. ¿Ji'nye siaj sij quee siaj jó'viicue' siana'aj i siaj jin je'ej pua'aj jóomua'raj? ¿Quee i'ríj siaj huatóoa'an siana'aj maj tyajamuaanáhue'? ⁸ Siajta mua'aj, jujímua'aj xu je'ej pua'aj ju'uurej siajta tyihuá'nahue' i ju'ihuáamua'.

⁹ ¿Nyij sequée jamua'reej maj quee a'áa jo'tyárutyij jo'tíj Dios tyeje'íjtaj i maj je'ej pua'aj ricij? Caxu tooa'care'en ti a'tíj já'muacuanamuaj, camu ujo'tyárutyij i maj juxana'cire', camu majta i maj hua'na'michej i sáanturij, nusu i maj juxana'cire' séecan jamuán i tyeítsee, nusu i maj juxa'aj tyétyaca jamuán juxana'cire', ¹⁰ camu majta ujo'tyárutyij i maj tyí'nahua'raj, nusu i maj tyí'nyacua'aj, na'ríj i maj jui'ive', nusu i maj je'ej pua'aj tyí'jepe', nusu i maj avíitzij jin tyí'nahua'. ¹¹ Siajta mua'aj je'cáj xu a'ín pué'eenye'ej, siajta ijíj seríj a'yan tyityahuóojajcuare, siajta seríj tyámua' huaríj a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, siajta a'íjna jitze i júuricama'ra' i taj Dios.

I tyaj taxáahuaj jin séejre' capu a'íj jin tyí'huíire' tyej tyij huátaxana'cire'en

¹² A'yaa mu tyí'xaj tijin: “Nyáaj nu'uj jamua'reej je'ej nyaj tyi'tíj uurej.” A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta capu néijmi'i tyinyetyáhuí'rii. A'yaa pu tyi'ji'ré'can jime' nyej nyáaj nyana'aj jamua'reej je'ej nyaj tyi'tíj uurej, ajta canu jaatá'sij

ti a'ín na'antyimué'tin. ¹³ A'yaa mu majta tyí'xaj tijn: A'íjna i cue'ráj, jucáa jitze pu tyí'huiire', ajta a'íjna i jucáa, a'íj pu'ijta jin tyí'huiire' ti'ij i cue'ráj tya'ráyixi'in. A'yaa pu tyí'ja'yájna, ajta i Dios pu néijmi'caa antyipuá'rite'sij i jucáa, ajta i cue'ráj. Ajta i tatyévira', capu a'íj jin tyí'huiire' tyej tyij a'íjci jin tyí'xana'cire'ej, sulu tyej tyij a'íjci jin jaatyáhuiire'en i tavástara', ajta i tavástara' pu'ijta jaatyáhuiire'ej a'íjci i tatyévira'. ¹⁴ A'yájna ti'ij i Dios tyaatájuuritye i tavástara', ajta pu ityájma taatájuuritye'sij a'íjci jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej.

¹⁵ ¿Nyij sequée jamua'reej ti i Ciríistu' jitze ajtyáma'can a'íjna i siaj jatyhue'ra'? ¿Nyiquij nyáaj nye'entyánajchitye'sij i íitaj jamuán ti tyí'tyeijve' i jutyévi'j jime', a'íjci i ti Ciríistu' jitze ajtyáma'can? Canu xaa nyu'uj. ¹⁶ ¿Nyij sequée jamua'reej yee tipua'aj a'tíj ja'antyáanaxcaj i íitaj ti jatoj i jutyévira', a'íi mu séej tyévi'j mana'aj mij pue'éenye'ej muá'ju'un? Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: “A'íimaj i maj hua'puaj a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un ti'ij ti síj na'aj tyévi'j pué'eenye'.” ¹⁷ Ajta tipua'aj a'tíj ajtyéchaxij i tavástara' jimi, síj pu'uj ajta pue'éenye'ej ja'mej i júuricama'ra' jitze.

¹⁸ Siata'aj néijmi'i huatapuá'citaj i siaj jin tyí'xana'cire'. Ajta tipua'aj séej tyí'tíj jin po'tyá'itzeere'en i Dios jimi, capu je'ej joorej i jutyévira', ajta tipua'aj a'tíj a'íj jin tyí'xana'cire'ej i ti jatoj i jutyévira', a'íi pu je'ej pua'aj joorej i jutyévi'j. ¹⁹ ¿Nyij sequée jamua'reej ti ja'muatyévi'j a'ín pué'een i tyeyúuj i ti tzajta' ú'sejre' i

júuricama'ra' i Dios, a'íi ti ajta jamuaatá'? Ajta i júuricama'ra' ja'mua tzajta' séejre', siajta mua'aj caxu jujímua'aj jumua'ree, ²⁰ ji'nye Dios pu arí jamuáananiej. A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj jaatyátzaahuatye'en i jutyévij jime'.

7

Je'ej ti tyihuá'ci'puaj i maj nyejnye'i'chej ajta i maj huüichej

¹ Ijij nu nyijta jamo'riá'hua'xijre'ej i siaj tyinaa'íhuo'ri' i yu'xarij jitze i siaj unyojo'ta'ityi'ri'. Jéetze' pu naa tiquee a'tíj nyeüichej, ² ajta mata'aj mij quee a'yan tyúuxana'cire'ej, miche' huanyéjnye'i'chej i tyétyacaa, majta i úucaa huáhuüichej. ³ Ajta i tyáati' ajta i íiti' miche' a'yan huárinyij je'ej ti tyihuá'ci'puaj. ⁴ Capu ajta i íiti' jusíj antyúumua'reej i jutyévira' jime', ji'nye a'íj pu jitze ajtyáma'can i jucín, a'yaa pu'uj tána'aj quee i tyáati' jusíj tye'entyúumua'ree i jutyévira' jime', ji'nye ju'íj jitze pu ajtyáma'can. ⁵ A'íj pu jin, caxu je'ej siana'aj tyúujeevej i siaj néemi'ij aja'chej, na'ríj xaa seríj siajta a'yan tyaaxá'pui'intarej siaj a'tzúz a'tyéevi'ij siaj quee jumuarie'ej a'chu pua'an xicáj, siata'aj sij huatyényuunyij i Dios jimi. Típua'aj seríj a'yan huarín aj xu sij siajtáhua'aj antyóonaxcaj, ti'ij quee i tyiyáaru' ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij séej jamuán huóoxana'cire'en.

⁶ A'yaa nu'uj a'íjci tyajá'mua'ixaatye', canu já'mua'ijtye' siaj sij a'yan huárinyij. ⁷ Ajta nyéetzij, a'yaa pu tyina'ranáachicaj maj néijmi'i a'yan eenye' nyati'ij nyáaj, ma' ajta i Dios pu

arí a'yan tyihuo'tá' je'ej ti tyihuo'xá'pui'intari'ri séej ajta séej.

⁸ I maj quee xu nyejnyei'chej ajta i maj quee xu huiichej, majta i maj antyúujimua'astariaca', a'yaa pu jéetze' tyí'xa'pui' maj a'yan éenye'ej huatyá'itzeere'en nyati'ij nyáaj. ⁹ Ajta tipua'aj quee huái'riitya'aj maj huóocha'iin, miche' huanyéjnyei'chej, majta huáhuichej, ji'nye jéetze' pu hua'tyáhu'i'rii maj a'yan huárinyij, quee maj jajpuéjtzij.

¹⁰ Majta i maj meríj nyejnyei'chej ajta i maj huiichej, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'íjci i tavástara' ti jaata'íjtaca' a'yan tijin: Che' quee ajtáyican i íira'ra'an a'íjna jimi i jucín. ¹¹ Ajta tipua'aj i íira'ra'an ajtára'nyij i jucín jimi, che' jusíij huatyá'itzeere'en, na'ríij quee che' ajtáhua'aj ja'antyáanaxcaj i jucín. A'yaa pu'uj tána'aj a'íjna i cina'ra'an, che' quee jatató'ra'an i ju'íij.

¹² Ajta a'íimaj jimi i séecan, nyáaj nu'uj a'yan tyihuá'ixaatye' capu i tavástara', tipua'aj i ta'ihuáara' íira'ra'an quee tyá'tzaahuatye'ej, ajta i íiti' a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti jamuán huácatyij, che' quee i ta'ihuáara' jatató'ra'an. ¹³ A'yaa pu cha'taj na'aj tipua'aj i íiti' ja'antyánaxcaca' séej i tyáataj tiquee tyá'tzaahuatye', ajta je'en a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti jamuán huácatyij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyúuxie've' tiquee jatató'ra'an i jucín. ¹⁴ Ji'nye i tyáati' tiquee tyá'tzaahuatye', tyámua' pu rinyij a'íjci jime' ti íitaj antyánaxcaca' ti tyá'tzaahuatye', ajta i íiti' ti quee tyá'tzaahuatye', tyámua' pu ajta rinyij a'íjci

jime' ti tyáataj antyánaxcaca' ti tyá'tzaahuatye'. Na'ríij quee, a'íi mu quee xá'puí' metyity-oomuámua're'ej muá'ju'un i hua'yojmua', majta a'íj jitze ajtyáma'can i maj tyá'tzaahuatye'.¹⁵ Ajta tipua'aj i tyáati' na'ríij i íiti' tiquee tyá'tzaahuatye', a'yan metya'xie've'ej maj huatóotonyij, miche' a'yan huárinyij. Ajta i ta'ihuáara' ti tyáati', nusu i ta'ihuáara' ti íiti', juxáahuaj mu mahuatyáhuiixi'ij, ji'nye Dios pu a'yan tyajamuatajé siaj sij juxáahuaj maj séjria'aj.¹⁶ Ajta, ¿ji'nye pij muáaj íiti' tyá'mua'reej yee japuan paj huatányuusij a'cín? ajta, ¿ji'nye pij pajta muáaj tyáati' tyá'mua'reej yee japuan paj huatányuusij a'íij?

¹⁷ A'yaa pu'uj, miche' a'yan mana'aj tyí'tyechajcaj je'ej ti i tavástara' tyihuo'tá' séej ajta séej, ajta je'ej maj éenye'ej ti'ij i tavástara' huo'tajé. A'yaa nu tyihuá'ijtye' a'íjma i maj jusi'rii jo'tij na'aj i tyeyúuj tzajta'.¹⁸ Tipua'aj i Dios séej huatájeevej ti arí ja'antyísi'jchaca' i junavíj ta'antyúuvi'raj i ti jitzán sa'racia, che' quee ja'avaataj i ti antyísiichi'huaca', ajta tipua'aj a'íj huatájeevej i tiquee xu antyísiichi'huaca' i navíira', che' quee ja'antyísi'che'en i junavíj.¹⁹ Ji'nye capu a'ín juxie've' tipua'aj antyísiichi'huaj na'ríij quee, sulu ti a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyaata'íjtaca'.²⁰ A'íj pu jin che' a'yan na'aj éenye'ej huatyá'itzeere'en síij ajta síij ti'ij éenye'ej ti'ij i Dios jaatajé.²¹ Tipua'aj pooj ca'nyéjrij jin tyi'huá'ria'caj ti'ij Dios muaatajé, capáj je'ej tyá'mua'ajcaj, ajta

tipua'aj je'ej tyí'riitan paj pajtáhua'aj axáahuaaj
 majo'cha'canye'en, pata'aj jitzán tyú'ca'nyej.
 22 A'íjna i ti ca'nyéjrij jin tyi'huíria'caj ti'ij
 tavástara' jaatajé, pu'ríj ijíj juxié'vi'ra' jin
 tyí'huíre' i tavástara' jimi, a'yaa pu'uj tána'aj,
 a'íjna i ti juxáahuaaj majocha'canya'caj ti'ij i
 tavástara' jaatajé, a'í pu ari' ta'ij ca'nyéjrij
 jin tyí'huíre' i Ciríistu' jimi. 23 Dios pu
 mua'ajmaj jamuáananiej, a'íj pu jin caxu
 che' tooa'care'en mej mij majtáhua'aj séecan
 tyétyacaa ca'nyéjrij jin tyajamuaata'íjtye'en.
 24 A'yaa pu'uj nye'ihuáamua', siata'aj a'yan
 siana'aj eenye' i Dios jimi síj ajta síj, je'ej siaj
 éenya'caj ti'ij a'ín jamuaatajé.

25 Ajta a'ímaj i úucaa maj quee huíchej,
 capu tyí'tíj jin je'ej tyinaata'íj i tavástara', sulu
 nyáaj nu'uj a'yan tyajá'mua'ixaatye', je'ej nyati'ij
 tyá'mua'reej, i nyaj síj a'ín pu'éen ti i'ríj
 siaj jitzán tyú'ca'nyej, a'íjna ti i tavástara'
 ná'ancu'vaxij. 26 Ji'nye a'yaa pu nyéetzij ty-
 iná'miteeraste' ti jéetze' tyi'tyéevijtíj siaj a'yan
 eenye' siati'ij een ijíj, a'íjna jime' ti jéehua tyési'
 je'ej siaj juxáahuaaj tyí'tyechajcaj. 27 Tipua'aj
 penyeíchej, capáj jatató'ra'an, na'ríj tipua'aj
 pequee nyeíchej, capáj jahuocaj pej pij hu-
 atyényeíchej. 28 Tipua'aj puaatyényeíchej,
 capáj tyí'tíj jin ootyá'itzeere'ej i Dios jimi, ajta
 tipua'aj íiti' huatyéviche'en, capu ajta tyí'tíj jin
 ootyá'itzeere'ej. Ajta i maj antyóonaxcaj jéehua
 mu jajpuéetzij muá'ju'un, a'íj nu nyij quee nyáaj
 xie've' ti a'yan tyajá'mua'uuriaj.

29 Nye'ihuáamua', a'yaa pu huatóomua'aj

a'íjna i nyúucarij i nyaj já'mua'ixaatye', cfi pu'quij tyá'itzeere' tí'ij néijmi'i tye'entyipúa'rij. A'íj pu jin, a'íimaj i maj nyejnyei'chej, miche' a'yan rijcaj mati'ij a'íimaj i maj quee nyejnyei'chej, ³⁰ majta a'íimaj i maj juxaamuijritye', miche' a'yan eenye' mati'ij i maj tyí'ye'estej, majta i maj tyí'ye'estej, miche' a'yan eenye' mati'ij i maj juxaamuijritye', ajta i maj tyí'nanaavej, miche' a'yan tyí'tyechajcaj mati'ij i maj quee tyí'táj tyí'cha'ij, ³¹ majta i maj a'íjna jin juhüire' iye'ej tí tyí'sejre' cháanacaj japua, miche' a'yan tyí'tyechajcaj mati'ij i tiquee tyí'táj je'ej tyí'huá'hüire' i cháanacaj, jí'nye a'íjna i cháanacaj tyaj jaséj pu'rij tin á'pua'ren.

³² Nyáaj nu a'yan tyá'xie've' sij quee tyí'táj jin je'ej tyí'mua'ajcaj. A'íjna i tiquee nyeichej, tavástara' pu jimi tyí'ca'nyej, ajta tí'ij tyámua' jimi tyí'sejre'ej. ³³ Ajta a'íjna i tí nyeichej, a'íj pu jitze tyí'mua'tzej íyan tí tyí'sejre' i cháanacaj japua, ajta je'ej tí ye'ej tyámua' jimi tyí'tyúucha'íj i ju'íj, a'íj pu jin quee che' i'rij tí néijmi'i jin jaatyáhuire'en i tavástara'. ³⁴ A'yaa pu'uj tána'aj, a'íjna i íiti' tí quee che' víche' ajta i tí íjmue'esti', a'yaa pu a'íjma jitze tyúuxie've' je'ej maj ye'ej tya'rá'astijre'en i tavástara', a'yaa pu ajta hua' jitze tyúuxie've' mej mij jí'rénnya'aj huatyá'itzeere'en i Dios jimi, néijmi'i jime' i jutyévíj jitze, ajta i ju júuricamej jime', ajta i íiti' tí arí víche', a'íj pu jitze tyí'mua'tzej íyan tí tyí'ma'can i cháanacaj japua, ajta tí'ij tyámua' tyí'tyúucha'íj i jucín jimi.

³⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', canu nyej

nyij tyajamuáa'ijmuj, sulu a'íj nu'uj jin tí'ij jamuaatyáhuíire'en, ajta siaj sij tyámua' tyí'tyechajcaj, naa tyámua' setya'huíiria'aj i tavástara'.

³⁶ Ajta tipua'aj séej a'yan tyé'miteeraste'ej tí arí xá'pui' tí huatyényeíichej, jí'nye pu'ríj a'yan tyéejcha'íij matí'ij pua'aj nyejnyeí'chacaa, ajta a'yan tyí'mua'ajcaj yee naa pu jéetze' tí huatyényeíichej, che' a'yan huárinyij je'ej tí tyé'miteeraste', che' huatyényeíichej, capu tyí'tíj jin je'ej tyo'tyá'itzeere'ej i Dios jimi. ³⁷ Ajta tipua'aj síij a'yan tyámua' tyaaxá'pui'intare'en i jutzájta' tí'ij huóocha'íin, ajta quee ca'nyéjrij jin ja'ijtye' tí'ij huatyényeíichej, a'íjna i a'tíj jéetze' pu tyámua' jimi atyojo're'nyesij. ³⁸ A'íj pu jin, tipua'aj huatyényeíichej a'íjci jamuán i maj meríj néemi'ij a'yan tyaaxájtaca', xá'pui' pu rinyij, ajta tipua'aj quee huatyényeíichej, jéetze' pu xá'pui' rinyij.

³⁹ I íiti' tí víche', a'íj pu jitze ajtyáma'can i jucíin tipua'aj ooj júurij i cína'ra'an, ajta tipua'aj huámui'nyij i cína'ra'an, pu'ríj i'ríj tí ajtáhua'aj juxié'vi'ra' jin huatyéviche'en a'tíj tí ja'ráanajchi, a'íi pu'uj juxie've' tí i tyáati' tavástara' jimi tyá'tzaahuatye'ej. ⁴⁰ Ma'ajta tyij quee jéetze' naa tipua'aj quee che' vicha'aj. A'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste', ajta i júuricama'ra' i Dios nye jitze pu ajta séejre'.

8

I cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' i sánturij jimi

1 A'íj nu nyijta ijíj tyajamuaaté'exaatye'ej i cue'ráj i maj tyí'mu'vejritacaa i sáanturij jimi. A'yaa pu tyi'ja'yájna mati'ij tyí'xaj a'yan tijin: Néijmi'i tu jamua'reej i ti ji'r'é'can jime', ajta a'yan tyí'rinyacaa ti a'táj a'íjna jin ahuóotzaahuatye'en i ti jéehua ma'úumua'rej, ajta tipua'aj mahuóoxie've'en jéetze' pu tyámua'tye'mej hua' jimi. 2 Tipua'aj a'táj a'yan tyóomua'ajcaj ti jéehua ma'úumua'rej, capu eexúj a'yan metyóomua'rej je'ej ti tyúuxie've' i Dios jimi. 3 Na'ríj a'táj jitzán tyí'ca'nyej i Dios juxié'vi'ra' jime', Dios pu ajta jitzán séejre' a'íjci i a'táj.

4 Ajta tipua'aj setyú'cua'nyij i cue'ráj ti tyu'támu'vejrityi'huaca' i sáanturij jimi, tyámua'tu tyá'mua'reej maj quee tyi'táj huiire' i sáanturij íyan i cháanacaj japua, ajta síj na'aj i Dios. 5 Tyij majta mue'táj séejre' i tajapúa majta íyan i cháanacaj japua i maj a'yan hua'tamuá'muaj yee diosij, ji'nye a'yaa mu tyí'xaj maj mui'ij i maj diosij pu'é'een, majta mui'ij i maj tyi'táj jin tyityatatyíj, 6 ajta tajimí, síj pu'uj Dios i tyaj jajvástara', i ti néijmi'i jimi tyu'taséjre, tyajta ityáj néijmi'i tu a'íjna jin séejre' tyej tyij tyámua'tyeetyátoonyij. Síj pu'uj ajta i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pu'é'een, néijmi'i pu a'íj jimi tyú'taavijhuaca', tyajta ityáj a'íj tu tyajta jitze eeráma'can.

7 Ajta camu néijmi'i jamua'ree i ti ji'r'é'can jime'. Séecan i maj hua'na'miche'ej i sáanturij, móoche' mu tyí'cua'caa i cue'ráj a'yan metyi'mua'astij tijin tyu'támu'vejrityi'huaca'

i dioosij jimi, ajta i maj jin ma'umuámua're'
 a'íj pu jin a'yan tyihuá'miteeraste' maj majta
 meríj huo'tyánajchaca' i sáanturij. ⁸ Ajta
 capu i Dios a'íjna jin taaxié'vej je'ej tyaj tyi'tíj
 tyí'cua'caa, ji'nye catu jéetze' tyámua' rinyij
 tipua'aj tyetyí'cua'care'en, catu tyajta je'ej
 pua'aj rinyij tipua'aj tyequée tyi'tíj cua'care'en.
⁹ Tyámua' xu'uj siaj sij quee je'ej pua'aj jáa'uurej
 séej i a'tíj tiquee jéehua tyá'tzaahuatye'. ¹⁰ Ji'nye
 tipua'aj muáaj, mu paj tyámua' tyá'mua'reej,
 a'áa petyaja'cua'caj jo'maj huaja'na'michej i
 sáanturij, ajta je'en a'tíj tiquee eexúj jéehua
 tyá'tzaahuatye' muaaséj, ca'nyíjra'aj paj jaatá'sij
 a'íjci i a'tíj tí'ij ajta a'íin tyú'cua'nyij i cue'ráj i
 maj tyu'támu'vejritaca' i sáanturij jimi. ¹¹ A'yaa
 pej pij muáaj, i paj tyámua' tyá'mua'reej je'ej tí
 tyí'een i Dios jimi, a'yaa paj ja'uurej tí'ij jó'vetyij
 a'íjna a'ihuáara' tiquee jéehua tyá'tzaahuatye',
 a'íjci i tí ajta jitzán ma'can huamuí' i Ciríistu'.
¹² Tipua'aj seríj ootyá'itzeere'en a'íjma jimi i
 ju'ihuáamua' i maj quee jéehua tyá'tzaahuatye',
 mua'aj xu siajta a'íjci jin ootyá'itzeere'ej i
 Ciríistu' jimi. ¹³ A'íj pu jin, tipua'aj nye'ihuáara'
 jó'vetyij a'íjna jime' je'ej nyej nyáaj tyí'cua',
 canu a'náj jacua'nyij a'íjci i cue'ráj, nyej nyij
 quee ca'nyíjra'aj jaatá'an tí a'yan huárinyij a'íjci
 i tí jin jó'vetyij.

9

Je'ej tí tyu'tóoci'puaj a'íjna i tí huata'íjtyi'rej

¹ Caxu mua'aj a'yan tyu'taxájtaj yee capu a'yan tyi'ja'yájna nyej nyaxáahuaj majo'cha'can, nyej

nyajta síj a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca' nyej nyij jitzán ma'can tyu'taxáj, ji'nye nyáaj nu jaaséej a'íjci i Jesús i tavástara', siajta mua'aj xu a'ín pué'een i nyaj jime' tyí'muarie' i tavástara' jimi. ² Tyij nyequee séecan jimi quee a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca', ja'mua jimi nu xaa a'ín pué'een, ji'nye mua'aj xu a'ín pué'een i siaj jimi séejre' i tavástara', a'íj pu jin ámiteere' nyej nyáaj a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca'.

³ A'íi pu a'ín pué'een i nyaj huo'ria'hua'xijre'ej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj. ⁴ Néijmi'i tu jin huatátaci'puaj tyej tyij tyú'cua'nyij, tyajta huaye'en, ⁵ ajta tyaj séej tyévi'tinye'en ti ajta tyá'tzaahuatye', mati'ij i séecan i Dios ti huo'ta'ítyaca', majta i ta'ihuáamua' i tavástara' jimi, ajta a'íjna i Pedro. ⁶ ¿Nyiquij i Bernabé, nyajta nyáaj a'ín tyapué'een i tiquee a'yan tyúuxie've' tyaj tyu'muarie'en? ⁷ ¿A'tanyíj tyí'huüre' xantáaru' jime' ajta je'en jusíj tyúunajchitye'? ¿A'tanyíj quee jacua'nyij i táque'ra' i ti jáahuii? ¿A'tanyíj quee juquéi'sij i hua' léechij i ti huá'siire' i ya'muáatyee? ⁸ Caxu a'yan tyityóomua'ajcaj yee jujímua'aj mu'uj i tyétyacaa je'ej tyéejtyoj, sulu a'yaa pu ajta tyo'yú'xaca' a'íjna i Moisés. ⁹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta tijn: “Capáj ja'ancánaamuan i púuyej ti atayi'cáaj jayuhuaaj i tyeríicuj.” Ajta capu a'yan huatóomua'aj maj jitzán juxie've' i Dios a'íimaj i púuyesij, ¹⁰ sulu ityáj tu jitzán juxie've'. Ji'nye ityájma pu jitze ma'can ooyú'si'huaca' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íjna i ti tasa'huacaa ajta i ti tyí'tza'nacaa

a'yaa mu ricij mejchó'va'aj ti tyi'tíj huo'ci'tyij i ti huáciiriaca'. ¹¹ A'yaa pu'ij, tìpua'aj ityáj tyeríj jaahuástej ja'mua jimi a'íjna i ti Dios jimi já'ma'can, capu je'ej metyejé'tyi'tíj tyaj je'cácaa jamuaatáhuaviij i tyaj jin huatyátahuire'en íiyan i cháanacaj japua. ¹² Tìpua'aj séecan a'yan marijcaj ja'mua jimi, jéetze' tutyij ityáj a'íjna jin huatátaci'puaj.

Tyajta ityáj, catu a'yan ricij, sulu néijmi'i tu jin tyé'viicue' tyej tyij quee tye'entyiú'una'an i nyúucaria'ra' jitze i Ciriistu'. ¹³ Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej maj ricij a'íimaj i maj tyí'huire' i tyeyúuj tzajta', a'íi mu tyí'cua'caa a'íjna i maj séecan tyo'tyáato'raj. Majta a'íimaj i maj a'áa tyí'huire' jo'maj tyajá'mu'vejritacaa, a'íi mu majta jacua'caa i maj tyu'támu'vejritaca'. ¹⁴ A'yaa pu'uj tána'aj tavástara' pu a'yan tyu'ta'íjtaca' ti a'yan tye'tyévijtye' maj a'íjna jin huatyóohuire'en i maj huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁵ Nyajta nyáaj, canu a'náj a'íj jin huatyényahuirej, canu nyajta a'íj jin tyajá'muayu'se'ej siaj sij mua'aj tyi'tíj naata'an. Jéetze' pu na'ráanajchij nyaj huámu'nyij quee nyaj a'yan huárinij. Capu a'tíj náa'ari'raj a'íjna i nyaj jin nyetyamua've'.

¹⁶ Capu a'yan tyinyatá'caa nyej nyij a'íj jin á'nyatzaahuatya'aj, jí'nye Dios pu a'íjna jin a'yan tyinaatajé ti puéjtzij naatá'sij tìpua'aj nye-quee huo'té'exaatye'en. ¹⁷ A'íj pu jin, tìpua'aj nyaxie'vi'ra' jin nyetyihuo'té'exaatye'nyijche', naatanyaci'puáacaj nu nyej nyij tyi'tíj an-curiáan, ajta ti a'yan tyinaací'ij, a'íj nu jin a'yan

ricij, ji'nye Dios pu a'yan tyinaata'íj. ¹⁸ Ajta a'yájna, a'íjna i ti nyéetzij nyaci'tyij a'íi pu a'íin pué'een i ti naa nya'asej nyaj quee hua'jíive'ej nyetyihua'ixaatye', ajta nyej quee a'íjna jin hu-atyényahuiire'en i nyaj jin antyínyamua'ree.

¹⁹ Tyij ajta quee a'tíj tyí'nye'ijtye', nyáaj nu nyeríj tyámua' huányaruuj mej mij néijmi'i tyinaata'íjtye'en, ajta nyej nyij i Ciríistu' jitze ma'can jéetze' huo'mué'tin i tyeítyee. ²⁰ A'íimaj jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu huányaruuj mati'íj i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyej nyij huo'mué'tin i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu huányaruuj ti'íj a'tíj ti ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, nyej nyij huo'mué'tin a'íjma i maj já'astijre' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, tyij ajta quee nyéetzij tyí'nye'ijtye' a'íjna i nyúucarij. ²¹ Ajta a'yájna, nyata'aj huo'mué'tin a'íjma i maj quee já'astijre' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa nu nyajta huányaruuj mati'íj a'íimaj, nyajta nyáaj, nyáaj nu séej nyúucarij ará'astej i Dios jimi, ji'nye a'íi pu tyí'nye'ijtye' i nyúucarij i ti jin i Ciríistu' tyí'ijta. ²² Nyati'ijta a'íjma jamuán ajo'tyávaacaj i maj quee i'ríj tyá'tzaahuatye', a'yaa nu nyajta huányaruuj mati'íj a'íimaj, nyej nyij huo'mué'tin a'íjma. Néijmi'caa jimi nu a'yan huányaruuj nyej nyij séecan huamué'tin. ²³ Néijmi'i nu jin a'yan ricij a'íjci jime' i nyúucarij i nyaj huá'ixaatye' i ti jin Dios hui'rátoonyij, ta'aj ij ajta náaci'tyij i ti jin i Dios tyámua' tyihuo'tá'sij a'íjma i maj já'astijre' i nyúucarij.

²⁴ Xu'ríj jamua'reej tìpua'aj jo'maj

ja'hua'chacaa, néijmi'i mu huatyáhuaachij, ma' ajta síj pu'uj a'ín pu'é'een i ti tyí'mue'tin. Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij siata'aj sij tyi'táj huamué'tin i Dios jimi. ²⁵ I maj tyámua' ju'uurej mej mij huáhuaajca, tyámua' mu tyúucha'ij. A'yaa mu ricij mata'aj mij cúruun ancurai'in tiquee á'tijti', tyajta ityáj, a'yaa tu ricij tyej tyij cúruun ancurai'in ti naa huasé'rihua'aj ja'mej jusén jime'. ²⁶ A'íj nu jin nyáaj, canu cha' nyana'aj tie'chacaa, canu nyajta cha' nyana'aj tyi'tató'xaj i áacaj tzajta', ²⁷ sulu a'yaa nu tyí'nye'ijtye', ti'ij na'rá'astijre'en i nyaj jatyáhue'ra', ta'aj ij ajta quee Dios naaré'ityej nyati'ij nyerij huo'ixáatya'aj i séecan.

10

Maj quee jana'miche'en i tiquee Dios pu'é'een

¹ Nye'ihuáamua', canu a'yan tyá'xie've' siaj yó'hua'nan ti i jéetirij aja'cáava'aj huo'vi'tisime'ej i tahuásimua'ci'ij, majta je'en néijmi'i jájritze' antacáj. ² A'yaa mu a'íimaj néijmi'i mu huámui'vijhuaca' a'íjna jamuán i Moisés ti'ij ooj aja'cáva'ca'aj i jéetirij, ajta mati'ij antacáj i jájritze'. ³ A'yaa mu'uj támána'aj néijmi'i tyáacua a'íjna i cue'ráj ti i Dios jimi jo've'mej, ⁴ majta néijmi'i a'íjci juqué'ij i jájtyij ti ajta i Dios jimi jo've'mej. Ji'nye a'íj mu jitze hua'íj i tyetyéj ti hua' jamuán huama'ca'aj, ajta a'íjna i tyetyéj, a'íi pu a'ín pu'é'eenye'ej i Ciríistu'. ⁵ Majta a'íimaj, mue'táj mu quee tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'íj pu jin Dios hua'antypua'rij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij.

6 Néijmi'i pu a'yan tyu'ríj tí'ij ityájma tyitáamua'tyej, tyej tyij quee a'yan a'íjci jítze tyityaaju'un i tí je'ej pua'aj een, mati'ij a'íimaj huaríj. 7 A'íj pu jín, caxu mua'aj hua'najchej i sáanturij, mati'ij séecan a'íimaj huaríj, jí'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tíjin: “A'íimaj mu tyeítýee oorá'saca' mej mij tyú'cua'nyij, majta huaye'en, mati'ij támij ájhuiixij mej mij huóotyamua've'en.” 8 Tyiche' quee a'yan tyí'xana'cire'ej mati'ij séecan a'íimaj huaríj, majta je'en huácuij séej xicáj a'chu seityéj japuan huééicaj ví'ra'aj i tyeítýee. 9 Tyiche' tyajta quee tyi'tíj ja'ihuo'raj i tavástara' Ciriístu', mati'ij séecan a'íimaj huaríj, i maj huá'cuij mati'ij cú'cu'see huo'tyééche'xij. 10 Siajta quee je'ej siana'aj tyí'tyenyuuca'an i Dios jimi, mati'ij séecan a'íimaj huaríj, aj pu'ij a'íjna i tí tajapuá tyí'huiire' i Dios jimi i tí a'íjna jín antyúumua'reej tí hua'antypuá'ritye'en i tyeítýee, a'í pu'ij hua'antypua'rij a'íjma.

11 A'yaa pu tyihuó'ruuj i tahuásimua'ci'ij tí'ij ityájma tyitáamua'tyej, ajta je'en a'íj jín ooyú'si'huaca' tí'ij tyámua' táa'uuren, jí'nye pu'ríj atyojo're'nyesij tí'ij jítzán néijmi'i tye'entyipuá'rij. 12 A'íj pu jín, a'íjna i tí a'yan tyóotzaahuatye' tíquee tyi'tíj jín á'ítzeere', che' tyámua' tyu'mé'en tí'ij quee tyi'tíj jín atyá'ítze'rihua'an. 13 Caxu seexúj mua'aj tyi'tíj jín óoviicue'rej tí huápu'ij tyési'. Ajta ja'mua jimi i'ríj siaj i Dios jimi tyú'ca'nyej, jí'nye capu tyu'tá'sij tí tyi'tíj ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij quee che' tyo'táviicue'. Sulu a'yaa pu'uj, tí'ij

tyi'tíj je'ej já'mua'uurej, Dios pu ajta jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej huárinyij siaj sij tyo'táviicue'.

¹⁴ A'íj pu jin, nye'ihuáamua', mu nyaj já'muaxie've', caxu hua'najchej i sáanturij.

¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti'ij tyeítýee maj tyámua' tyojó'itej, siata'aj jujímua'aj jaaxá'pui'intare'en tipua'aj xá'pui' nyetyi'xajta na'ríij nyequee.

¹⁶ Tyati'íjtá ja'antýiye'en i váasuj jitze tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yaa pu huatóomua'aj tyaj néijmi'i ajtyú'uuvej i xúuria'ra' jitze i Ciriistu'. Ajta i páan i tyaj jaatyatáaraxi'in tyajta jacua'nyij, a'íj tu tyajta jin ajtyú'uuvej i tyévira' jitze i Ciriistu'. ¹⁷ Tyij tyajta mui'ij, néijmi'i tu séej tyana'aj i páan huariátataare'ej, ji'nye néijmi'i tu séej tyana'aj jitze ajtyáma'can.

¹⁸ Cási', siahuo'séj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íimaj mu tyi'cua'caa i maj tyu'támu'vejritaca', a'íi mu majta tyi'huüre' a'ájna jo'maj tyajá'mu'vejritaca.

¹⁹ Canu a'íj jin a'yan tyi'xaj yee tyi'tíj mu jin je'ej tyúuxie've' i sáanturij, capu ajta jéetze' tyi'huüre' i cue'ráj ti tyu'támu'vejritýi'huaca' i sáanturij jimi.

²⁰ A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj tyajá'mua'ixaatye' tíjin mati'íjta a'íimaj tyu'támu'vejritaj i maj quee tyá'tzaahuatye', a'íj mu tyi'mu'vejritye' i tyiyáaru', camu i Dios, nyajta nyáaj canu jaxie've' siaj tyi'tíj jin huá'huürria'aj i tyiyáaru'uj.

²¹ Capu i'ríj siaj ya'caj i váasuj jitze siati'íjtá tyé'tyojtzi're'ej i tavástara', tipua'aj siajta siooj a'íj jitze ya'caa i váasuj i maj jin jana'michej i tyiyáaru', capu ajta i'ríj siaj japuan tyi'cua'caj i

méesaj i maj japuan jo'támua'reej i tavástara',
tipua'aj siajta siooj a'íjna jitze tyí'cua'ajcaj i
méesaj i maj japuan huá'na'michej i tyiyáaru'uj.

²² ¿Ca' a'yan tyetyá'xie've' ti tyinyú'caj
i tavástara'? ¿Nyiquij ityáj jéetze'
tu'huácaca'nye' quee a'íjna?

*Tyaj tzáahuatyira'aj jimi tyícha'íj i taxa'aj
tyévíj*

²³ A'yaa mu tyí'xaj tijin: A'tíj tina'aj pu i'riitye'
ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've'. A'yaa
pu tyí'ja'yájna, ajta capu néijmi'i tyi'tyáhu'i'rii.
Jee xaa nyu'uj, a'tíj tina'aj pu i'riitye' ti'ij
a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've', ajta capu
néijmi'caa jimi tyámua' tyí'rinyacaa. ²⁴ Tyiche'
quee jahuocaj ti'ij tyámua' tyí'eenye' tajimí,
sulu tyiche' jáahuoonyij ti'ij tyámua' tyá'ra'nyij
séecan jimi.

²⁵ Siata'aj néijmi'i tyú'cua'nyij i ti tyí'xoo jo'maj
hue'ra'aj já'toj, caxu tyí'ihuo'oj yee tipua'aj je'ej
pua'aj táa'uurej tatzájta', ²⁶ ji'nye tavástara' pu
ja'a'rij i chuéj i tyaj japuan yan huacháatimee,
a'íj pu ajta tyía'rij ti'ij na'aj iiye'ej ti tyí'sejre'.

²⁷ Tipua'aj síj tiquee tyá'tzaahuatye' ja-
muaatá'inyen siaj jamuán tyú'cua'nyij, siajta
mua'aj jo'ciinyicuj, siata'aj néijmi'i tyú'cua'nyij i
ti a'áan tyeje'tyá'sij ja'mua jimi, caxu tyí'ihuo'oj
siana'aj yee nyiquee tyú'je'hua'aj. ²⁸ Ajta
tipua'aj a'tíj a'yan tyajamuaté'exaatye' yee a'íjna
i hue'ra'aj huatámu'vejrityi'huaca', caxu sij
jacua'caj, a'íjci jime' i a'tíj ti a'yan tyaataxájtaca'
ajta pej pij quee je'ej tyá'mua'ajcaj. ²⁹ A'íj nu

tyáxajta je'ej ti tyí'mua'tzej i síij, canu je'ej siaj mua'aj tyí'mua'tzej.

Canu nyáaj tyu'tá'sij ti a'tíj tyina'antyí'uunyi'raj, a'íjci jime' je'ej ti a'ín tyí'mua'tzej. ³⁰ Típua'aj nyetye'tyójtzi'ria'aj i Dios nyati'ijta tyí'cua'caj, canu tyu'tá'sij ti a'tíj je'ej pua'aj tyí'nyaxajta a'íjci jime' nyej tyé'tyójtzi're' i Dios. ³¹ A'yaa pu'uj tána'aj, típua'aj setyí'cua'ajca na'ríij seya'caj, nusu tyi'tíj siaj je'ej uuriaj, siata'aj néijmi'i jin tyé'tyójtzi're'ej i Dios. ³² Caxu a'tíj je'ej pua'aj tyí'iteeraj, caxu siajta a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu i maj séej chuéj japua já'ma'can, na'ríij a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi. ³³ Ajta nyaj jime' nyetyí'tyese' nyaj tyámua' tyihuo'tyáhuire'en néijmi'caa, nyej quee jahuoo ti'ij nyéetzij náahuire'en, sulu ta'aj ij séecan huáhuire'en, mej mij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en i Dios jimi.

11

¹ Siata'aj mua'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij nyati'ij nyáaj, a'yájna nyati'ij nyáaj i Ciríistu' jimi tyu'méj.

Je'ej maj ye'ej huárinyij i úucaa i tyeyúuj tzajta'

² Nyetyaja'muatyójtzi're', ji'nye a'náj tina'aj xu na'tamuá're'rii, siajta a'yan ricij je'ej nyaj tyajamuaamuá'tyej. ³ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyá'xie've' siaj yó'itej xá'ra'nyij ti i Ciríistu' antyúumua'reej a'íimaj jimi i tyétyacaa, ti'ij ajta i tyáati' tye'entyúumua'ree i ju'íj

jimi, yaa ti'ij ajta i Dios tye'entyúumua'ree i Ciriístu' jimi. ⁴ Típua'aj tyáati' utyamúucu'tzij huatyényuunyij nusu tyihuá'ixaaty'e'ej, a'íi pu jaatyáxaahuataj a'íjci i ti jimi antyúumua'reej. ⁵ Ajta típua'aj íiti' antyimua'vi'ij huatyényuunyij, nusu antyimua'vi'ij tyí'xajtaj i Dios jitze ma'can, a'íi pu ajta jaatyáxaahuataj a'íjci i ti jimi antyúumua'reej. A'yaa pu cha'tána'aj tyú'tyevi'raste' ti íiti' cóoyej. ⁶ Ji'nye típua'aj íiti' quee ahuóonaj i jumu'új jitze, jéetze' pu ti ahuóosisaaxi'in. Na'riij i íiti' a'yan tyé'miteeraste'ej ti tyú'tyevi'raste' ti cóoyej na'riij ti ahuóosisaaxi'in, che' ahuóonaj i jumu'új jitze. ⁷ Capu xá'pui' ti tyáati' ahuóonamuan, ji'nye a'íi pu a'yan een ti'ij i Dios, a'íj pu'ij ajta jitze séejre' je'ej ti een i Dios. Ajta i íiti' jimi pu séejre' je'en ti een i tyáati', ⁸ ji'nye a'íjna i tyáati', capu a'íjna jitze huatyátaavijhuaca' i íiti', sulu i íiti' pu a'íjna jitze huatyátaavijhuaca' i tyáati'. ⁹ Capu i tyáati' a'íj jin huatyátaavijhuaca' ti'ij jaatáhuire'en i íitaj, sulu i íiti' pu a'íj jin huatyátaavijhuaca' ti'ij jaatáhuire'en i tyáataj. ¹⁰ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' ti i íiti' ahuóonaj i jumu'új jitze, ti'ij ámiteeria'aj tijin já'astijre' a'íjci i ti tyé'ijtye', ajta ti'ij quee je'ej pua'aj séejre'ej a'íjma jimi i maj tajapuá tyí'huire'. ¹¹ Ajta a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuaty'e', camu jujímua'aj séejre' i úucaa, camu majta jujímua'aj séejre' i tyétyacaa. ¹² A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i íiti' a'íj jitze huatyátaavijhuaca' i tyáataj, a'yaa pu ajta tyi'ja'yájna ti i tyáati' a'íjci jitze eeráanyej i

íiti', majta néijmi'i mu i Dios jimi je'ráma'can.

¹³ Siata'aj jujúmua'aj jaaxá'pu'i'ntare'en tìpua'aj a'yan tya'ránajchij ti i íiti' antyimua'vi'ij huatyényuunyij i Dios jimi. ¹⁴ A'yaa tu tyá'mua'reej ti tyévi'si' huasé'rin tìpua'aj i tyáati' cáati'rej, ¹⁵ ajta tìpua'aj i íiti' cáati'rej, a'íi pu a'íin pué'een i ti jin ámiteere' ti já'astijre' i Dios, ji'nye a'yaa pu i cipuáj tyu'tyátuiihuaca' i íitaj jimi ti'ij ja'vá'naj i mu'úura' jitze. ¹⁶ Tìpua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti a'íj tyámua' tyu'taxáj, a'yaa pu tyúuxie've' ti jáamua'reej tyej quee ityáj majta quee a'íimaj i maj jusi'rii i Dios jimi, seequéj tyityetyúucha'ij.

Je'ej maj ricij i maj jusiire'

¹⁷ Ajta ijíij nyej nyijta jamuaaté'exaatye'sij, canu che' tyajamuaatatyójtzi're'ej, ji'nye a'yaa pu cuxáa je'ej pua'aj já'mua'uurej siati'íjtá jusiiria'aj quee i'ríj siaj tyámua' huárinyij. ¹⁸ Anaquéecan jime', a'yaa mu tyináa'ixaaaj tijin siati'íjtá jusiiria'aj, je'ej xu pua'aj ja'huoomua'raaj xá'ci'ij, nyajta a'yan tyí'mua'tzej ti je'cáj a'yan tyi'ji're'can jime'. ¹⁹ A'yaa pu tyi'ji're'can jime' ti a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij, ta'aj ij ootámiteere'en a'tyán maj ji're'can jime' tyá'tzaahuatye'. ²⁰ Mua'aj xu siajta a'yan ricij, siati'íjtá aja'tyúusiire'en, caxu a'íjna jin tyí'cua'nyij i siaj jin jo'támua'reej ti tavástara' tajapuá huatanyúj. ²¹ Ji'nye siati'íjtá tyí'cua'caj, je'cáj xu anaquéej tyí'ijcue'sij, meentyij séecan móoj tajcuj, majta séecan huatyáta'ruj. ²² ¿Nyij sequée ma'ja'chej siaj a'áa tyojó'cua'nyij, siajta huaye'en? ¿Ji'nye siaj sij

hua'tyáxa'huataj i maj jusi'rii i Dios jimi, siajta hua'tyevi'ra'astaj i mej quee tyi'tíj tyícha'íj? ¿Ji'nye nyetyajamuaate'xaatye'sij? ¿Nyiquij nyetyajamuaatatyójtzi're'ej? Canu xaa nyu'uj a'íjci jime'.

I maj jin jo'támua'reej i tavástara'

(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

²³ Ji'nye nyáaj nu a'íjci ancuriáa' i tavástara' ti a'yan jaatyájtóo, a'íj nu nyij nyajta nyáaj ja'mua jimi huatyájtó, a'ájna imuáj tíca'rij tzajta' tí'íj avíitzij jin huatátuiiri'huaca' i tavástara' Jesús, a'íi pu jatyí'puj i páan, ²⁴ ajta tí'íj tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij jaatyátaaraxij, ajta a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjin: "A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jatyhue'ra' i nyaj jin ja'mua japua huatányuusij. A'yaa xu huárinyij siaj sij a'ájna jin no'támua'reej." ²⁵ Matí'íj tyu'cuá'aj, aj pu'ij ja'ajriáj i váasuj, ajta a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjin: "A'ájna i váasuj tzajta' tu'huájmuua, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti jájcuaj i ti jin Dios tyajamua'táratziiri' a'íjci jime' i nyaxúure' nyaj je'ráxire'sij." Ajta siatí'íjtá a'yan rijcaj a'íj xu jin no'támua'reej. ²⁶ A'íj pu jin, 'asta na'aj quee uvé'nyej i tavástara', mua'aj xu a'yan tyihuo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj ti a'íin tavástara' huamuí', siatí'íjtá jáacua'nyij a'ájna i páan, siajta huaye'en a'íjci jitze i váasuj.

Je'ej maj ye'ej tyú'cua'nyij i maj jin jo'támua'reej i tavástara'

²⁷ A'yaa pu'ij, a'tíj tína'aj ti jáacua'nyij a'íjci i páan, nusu huaye'en a'íjci jitze i váasuj je'ej

tiquee tyi'tyéevijitij, a'yaa pu jitzán tyo'ojpuá'rij ti jaatyáxaahuataca' i tyévira' ajta xúuria'ra' i tavástara'. ²⁸ A'íj pu jin, siati'ij quee xu tyí'cua'caj siajta quee xu ya'caj i váasuj jitze, mí'een tyámua' setyityahuoséeraaj i jutzájta'. ²⁹ Ji'nye tipua'aj setyú'cua'nyij siajta huaye'en sequée jamua'réerej ti a'ín pué'een i tyévira' i tavástara', jujímua'aj xu puéjtzij huatóoa'sij siati'ijta tyí'cua'caj siajta ya'caj. ³⁰ A'íj mu jin mue'tíj tyí'cucui', ajta quee che' huá'ca'nyisti', majta séecan meríj huácuij. ³¹ Tipua'aj tyámua' tyetyityahuátasejrajnyiche' tajímua'aj, capu puéjtzij taatá'nyijche' i tavástara'. ³² Ajta tipua'aj i tavástara' puéjtzij taatá'an, a'íj pu jin tyata'aj tyij jáari'rej tyej tyij quee néijmi'i antyipua'rej hua' jamuán i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³³ A'íj xu jin nye'ihuáamua', siati'ijta jusiiria'aj siaj sij tyú'cua'nyij, siahuócho've'ej síj ajta síj siaj sij néijmi'i tyú'cua'nyij. ³⁴ Ajta tipua'aj síj í'cuataj, che' juchéj tyojó'cua'nyij, ta'aj ij quee Dios puéjtzij jamuaata'an siati'ijta jusiiria'aj. Ajta i séecan jime' i ti tyá'itzeere', nyáaj nu tyámua' tyí'uurej nyati'ij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi.

12

I ti jin tyihuo'ta'ij i júuricama'ra' i Dios

¹ Nye'ihuáamua', nyáaxie've' siaj jáamua'reej je'ej ti een i ti jin tyajamuaata'ij i júuricama'ra' i Dios.

2 Mua'aj xu jamua'reej je'ej siaj tyeeyí'tihua'aj siati'íj quee xu tya'tzáahuatya'caj, a'íjma xu jimi juca'nyajca'aj i saánturij i maj quee atanyúuve'ejmee. 3 A'íj nu jin ijíj a'yan tyá'xie've' siaj jáamua'reej tiquee je'ej tyí'rij ti a'tíj je'ej pua'aj tyá'xajta i Jesús, tipua'aj a'íj jitze aróoca'nyaj i júuricama'ra' i Dios. Capu ajta i'rij ti a'yan tyu'taxáj yee: "Jesús pu tavástará' pué'een." Tipua'aj quee a'íjci jitze aróoca'nyaj i júuricama'ra' i Dios.

4 Capu síj na'aj i ti jin tyajamuaata'íj i júuricama'ra' i Dios, ma' ajta síj na'aj i júuricamej ti tyu'ta'íjtaca'. 5 Mue'tíj pu tyí'sejre' je'ej siaj tyu'tyáhuire'en i Dios jimi, ajta síj pu'uj i tavástará' ti a'yan tyu'ta'íjtaca'. 6 Mue'tíj pu ajta tyí'sejre' i siaj jin tyí'muarie', ajta síj pu'uj i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej hua' jimi néijmi'caa i tyeítyee. 7 Dios pu tyihuo'ta'íjtye'sij séej ajta séej je'ej maj tyí'tíj tyu'yí'tin, mej mij a'íjna jin néijmi'caa huatyáhuire'en. 8 A'íjna jitze pu ma'can i júuricama'ra' i Dios, séecan huatá' mej mij tyámua' tyiyo'itéej metyu'taxáj, ajtáhua'aj séecan, a'íj pu'uj tána'aj i júuricama'ra' i Dios huo'ta' mej mij jéehua jaria'mua'reeriaj maj tyu'taxáj. 9 Séecan mu a'íjna ancuriáa'sij mej mij jéehua tyá'antzaahuatye'en, a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, majta séecan a'íj ancuriáa'sij mej mij jaayí'tihua'an maj tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui'. 10 Séecan mu a'íjna ancuriáa'sij maj jaayí'tihua'an mej tyí'tíj je'ej huá'uurej mej mij séecan tyámua' tyo'taséj,

majta séecan mej mij tyihuo'té'exaatye'en i Dios ti jitze tyeje'ráma'can. Ajta i séecan, Dios pu a'yan tyihuo'tá' mej mij jaayí'tihua'an maj jáamua'reej tyi'tíj ti júuricama'ra' pué'een, ajta séecan maj tyu'taxáj séej i nyúucarij jime' i maj quee yó'itej, ajta séecan maj jaayí'tihua'an maj jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i síj ti jaataxájtaca'. ¹¹ Néijmi'i i maj a'yan tyeeyí'tin, a'íi pu jusíj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu hua'tá'caa séej ajta séej je'ej ti tya'ránajchaca'.

¹² A'íjna i tyévira' i a'tíj, tyí'mui'ij i ti jitzán tyí'sejre', ajta síj pu'uj pué'een i tyévij. A'yaa pu cha'taj na'aj tyí'een i Ciriístu' jimi. ¹³ A'yaa pu'uj tána'aj, néijmi'i i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, nusu i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie' na'ríj juxáahuaj maj mahuaci'ij, néijmi'i tu huái'huaca' tyej tyij séej tyana'aj jitze ajtyáma'cantaj a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, ajta síj na'aj i júuricamej tajimí huatyátuiihuaca'.

¹⁴ Ajta capu síj na'aj i ti jitzán tyí'sejre' i tyévij, sulu tyí'mui'ij. ¹⁵ Tipua'aj i íicaj a'yan tyu'taxáj yee: Canu muáca'aj pué'een, canu nyij jitzán ajtyáma'can i tyévij, capu a'íjna jin quee che' jitzán ajtyama'cántaj ja'mej. ¹⁶ Ajta tipua'aj i naxiéj a'yan tyu'taxáj yee: Ji'nye canu ji'síj pué'een, canu nyij jitzán ajtyáma'can i tyévij, capu ajta a'íjna jin quee che' jitzán ajtyáma'cantaj ja'mej. ¹⁷ Tipua'aj néijmi'i i tyévij ji'síj pué'eenye', capu je'ej tyí'rij ti iityánamuajra. Ajta tipua'aj néijmi'i i tyévij

a'íin pué'eenye' i ti jin iityánamuaj, capu ij ajta je'ej tyí'rij ti tyúui'chuej. ¹⁸ Ajta i Dios pu a'yan eenye'en tyu'tyájtoo i tyévi jitze je'ej ti a'íj tya'rá'najchaca'. ¹⁹ Tipua'aj néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre' síj na'aj pué'eenye', capu maja'huá'tacajche' i tyévi. ²⁰ Ma' ajta a'yaa pu tyí'een, tyij ajta tyí'mui'ij i tyévi ti jitze tyí'sejre', síj pu'uj i tyévi pué'een.

²¹ Capu i'rij ti i ji'síj a'yan tyaaté'exaatye'en i muáca'aj yee: "Capáj nyej jitze juxie've'", capu ajta i'rij ti i mu'úura' a'yan tyaaté'exaatye'en i íicaj yee: "Capáj nyej jitze juxie've'." ²² Sulu a'yaa pu tyí'een, i ti a'yan huasé'rin ti'ij i ti jéetze' quee juca'nyej i tyévi jitze, a'íi pu a'íin tyi'pué'een i ti jéetze' tyúuxie've', ²³ ajta i ti tajitzé tyí'sejre' i tiquee jéehua tyúuxie've', a'íj tu jéetze' tyámua' tyi'tyéche'tyaa. Ajta i ti tyú'tyevi'raste' tipua'aj séjre'ej jéjre'citze', a'íj tu tyajta jéetze' tyámua' tyi'tyéche'tyaa, ²⁴ ajta i séecan ti jitzán séejre', catu tyámua' tye'tyéche'tyaa. Dios pu a'yan eenye' huatyájto i tyévi ti'ij jéetze' tyámua' tyéecha'íin a'íjna i tiquee jéehua jitzán juxie've', ²⁵ mej mij quee je'ej pua'aj eenye' i maj tyévi jitze ajtyáma'can, sulu mej mij tyámua' tyityahuóocha'íin síj ajta síj. ²⁶ Tipua'aj síj a'yan tya'ajpuéjtzij, néijmi'i mu a'yan cha'taj mana'aj tya'ajpuéetzij muá'ju'un, ajta tipua'aj síj tyámua' tyu'tyécha'íihuaaj, néijmi'i mu jamuán huatóotyamua've'sij.

²⁷ A'yaa pu xaa nyu'uj tyí'een ja'mua jimi, mua'aj xu tyévira' pué'een i Ciríistu', néijmi'i

xu jitzán ajtyáma'can sáij ajta sáij. ²⁸ Dios pu a'yan tya'ránajchaca' maj jo'maj jóosiire' i tyeyúuj tzajta', a'yan tyí'tyesejre'ej anaquéecan jime' i maj huo'ta'ítvej mej mij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, majta je'en a'ímaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, majta je'en i maj tyihuó'mua'tvej, majta je'en i maj jaayí'tin i maj jin je'ej tyo'taséj i tyeítvee, ajta séecan i maj tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui', nusu i maj tyi'tíj jin huo'tyáhuire'en, majta i maj jaria'mua'reej, na'ríij i maj jaayí'tin maj séej nyúucarij jin tyu'taxáj. ²⁹ Camu néijmi'i a'ín pué'een i maj mahuaci'ij mahua'ixáatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios, camu majta néijmi'i i Dios jitze ma'can tyí'xaj. Camu néijmi'i a'ín pué'een i maj tyihuá'mua'tvej, camu majta néijmi'i jaayí'tin maj tyi'tíj tyámua' huá'uurej mej mij séecan tyámua' tyo'taséj, ³⁰ camu majta néijmi'i jaayí'tin mej mij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui'. Camu majta néijmi'i séej nyúucarij jin tyí'xaj, na'ríij i maj jaayí'tin maj jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj i sáij ti jaataxájtaca'. ³¹ Mua'aj xu a'íjna jéetze' huáhuoonyij siaj sij jáatyoonij i Dios jimi i ti jéetze' juxie've', nyajta nyáaj nu jamuaatá'itíiraj je'ej siaj jéetze' tyámua' jiré'nye'ej tyí'tyesejre'ej.

13

Maj néijmi'i huóoxie've'en

¹ Típua'aj nyetyi'xajta huá'nyuucaa jime' i tyétyacaa nyajta a'íjna jime' i huá'nyuucaa i

maj tyí'huiire' u tajapuá, nyajta quee naa tyi-huojó'mua'raj, capu tyi'táj huiire', a'yaa nu een ti'ij i tyapúusti' ti cha' na'aj tyi'táj jin táhuan, na'riij ti'ij túxa'aj ti jujitzé tyi'rájvitzej. ² Ajta tipua'aj nyeeyí'tihua'an nyej tyu'taxáj Dios jitze ma'can, nyajta néijmi'i tyojó'iteej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, nyajta néijmi'i tyí'mua'reej, nyajta jéehua tyá'tzaahuatye' ti'ij nyai'rúitye'ej nyaj a'yan tyaata'íjtye'en i jiríj ti tyíchenyij jo'táj jo'tácáj, nyajta quee tyámua' tyihuojó'mua'raj, canu tyi'táj je'ej tyí'huiire'. ³ Ajta tipua'aj nyetyihuo'ria'an néijmi'i i nyaj tyí'ijcha'ij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', na'riij nyajta huatánya'an mej mij naatyáteeraj, nyajta quee tyámua' tyihuojó'mua'raj, capu tyi'táj je'ej tyinaatyáhuiire'ej.

⁴ Tipua'aj a'táj jiríj tyí'tyevistan, a'íi pu néijmi'i jin tyé'viicue', ajta tyihua'cu'vej, capu chueerij, capu ajta óotzaahuatye', ⁵ capu ajta axáa tyí'jepe', capu tyi'táj muajche', capu tyo'cájaaxiejve', capu ajta ja'tamuá're'rii a'táj ti je'ej pua'aj jáaruuj, ⁶ capu jutyamua've' a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een, sulu a'íj pu jin jutyamua've' i ti jir'é'can jime' a'yan tyí'ja'yájna. ⁷ Tipua'aj a'táj i'riij tyí'tyevistan, néijmi'i pu jin japuéjtzitaren, néijmi'i pu tyá'tzaahuatye' i ti Dios tyámua' tyaata'sij, néijmi'i pu ajta tyicho've' i ti Dios jin aróo'astej, néijmi'i pu ajta jin tyo'táviicue'raj.

⁸ Capu a'náj huatyápua'rij i tyaj jin taxie've'. A'náj pu huatyápua'rij i tyaj jin tyí'xaxa'aj i Dios jitze ma'can, camu mij che' séej nyúucarij

jìn tyi'xáataj muá'ju'un, capu ajta che' tajimí juxié'va'aj ja'mej tyej tyij jéehua tyu'yí'tihua'an.
 9 Ji'nye catu néijmi'i tyu'yí'tin, catu tyajta néijmi'i tyí'mua'reej i Dios ti jitze tyí'ma'can,
 10 ajta ti'ij a'yan huataséjre'en i ti néijmi'i jìn tyámua' een, aj pu'ij a'ín tyí'nejmi'tare'en i ti tyá'itzeeria'ca'aj.

11 Nyati'ij nyáaj pa'ri'istaca'aj, a'yaa nu tyu'xáxa'ta'aj ti'ij i pá'ri'ij, nyajta a'yan tyí'mua'ajcaa ti'ij i pá'ri'ij, nyajta a'yan metyóomua'riajca'aj ti'ij i pá'ri'ij, ajta ijíj nyaj nyeríj vásti', nu'ríj metyaja'ajhua'xij i nyaj jìn a'yan metyóomua'riajca'aj ti'ij i pá'ri'ij.
 12 Ajta ijíj a'yaa tu tyé'sej i Dios cuxáa ti'ij jájtya'huaa jitze tiquee tyámua' tyí'sejre', ajta a'ájna xicáara' jitze tu tyámua' naa tyé'sejran i nyéerima'ra'. Ijíj canu néijmi'i tyu'yí'tin, ajta a'ájna xicáara' jitze, aj nu xaa jamua'tyij i Dios ti'ij a'ín tyí'nyamua'tyej.

13 A'ij pu jìn tyí'hueeicaj i ti a'náj tina'aj tyi'séere'ej ja'mej: tyej tyá'tzaahuatye', tyaj jajchó've' i Dios, tyaj huátaxie've'en, ajta i ti jéetze' juxie've', a'íi pu a'ín pué'een i tyaj huátaxie've'en séej jamuán tyajta séej.

14

I maj séej nyúucarij jìn tyu'taxáj

1 Siata'aj jahuocaj sij huóoxie've'en séej jamuán siajta séej, siajta a'yan tyá'huocaj ti Dios jamuaata'an i ju júuricamej, sij sij tyu'taxáj Dios jitze ma'can. 2 A'íjna i ti jaayí'tin ti séej nyúucarij jìn tyu'taxáj, Dios pu tyí'ixaatye', capu

i tyeítýee tyí'ixaatye', ji'nye capu a'tíj yó'itej je'ej ti tyí'xaj. I júuricama'ra' pu tyí'xaj tyi'tíj ti aviitzi' i Dios jimi, ajta quee a'tíj yó'itej. ³ Ma' ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íi pu a'yan ricij ti'ij huo'tyáhuiire'en i maj tyá'tzaahuatye', ajta ti'ij ca'nyíjra'aj huo'tá'an, ajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej. ⁴ A'íjna i ti séej nyúucarij jin tyí'xaj, a'íi pu jusíj tyámua' ju'uurej, ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íi pu tyámua' huá'uurej néijmi'caa i maj jusi'rii i tyeýúuj tzajta'.

⁵ A'yaa nu nyáaj tyá'xie've' siaj néijmi'i séej nyúucarij jin tyu'taxáj, ajta jéetze' pu a'yan tyina'ráanajchi siaj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'an, a'íjna pu jéetze' tyámua' naa quee siaj séej nyúucarij jin tyu'taxáj, na'ríij xaa a'tíj séjre'ej ti'ij huó'ixaatye'en i tyeítýee je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jaataxájtaca', ti'ij huo'tyáhuiire'en i maj jusi'rii u tyeýúuj tzajta'. ⁶ Ajta a'yájna nye'ihuáamua', capu tyi'tíj je'ej tyajamuaatyáhuiire'sij tipua'aj nyajamojo'vá'muaarej nyajta tyajamuáa'ixaatye'en séej jime' i nyúucarij i siaj quee yó'itej, quee tipua'aj nyajamuaaté'exaatye'en a'íjna i Dios ti taataséjra, na'ríij i siaj jin jáamua'reej i ti ji'r'é'can jime', nusu nyaj tyajamuaaté'exaatye'en i Dios jitze ma'can, na'ríij tyi'tíj nyajamuatá'itii.

⁷ Tipua'aj i maj jin tyí'cui'nacaa yaa ti'ij i ci'sítýe'rij, na'ríij i áarpaj, tipua'aj síj quee seequéj huánamuajrihua'an, capu ij je'ej ootámiteere'ej je'ej ti huánamuajrii síj ajta síj. ⁸ Ajta tipua'aj jo'maj já'nyo'se' quee tyámua' tyu'tánamuajre'en i ci'sítýe'rij, capu

a'tíj tyámua' ju'uurej tí'ij ujo've'nyo'se'en.
⁹ A'yaa pu'uj tána'aj tyí'rinyacaa ja'mua jimi,
 tipua'aj sequée tyámua' tyu'xáxa'ta'an mej mij
 i tyeítýee jamojo'itéej muá'ra'nyij, ¿j'i'nye tyí'rij
 tí'ij a'tíj jáamua'reej je'ej siaj tyi'tyáxajta? A'yaa
 pu'uj tí'ij áacaj siaj tyí'ixaatye'ej. ¹⁰ Tyámua'
 pu tyí'mui'ij i nyúucarij i maj jin tyúu'ixaatye'
 iieye'ej i cháanacaj japua, ajta néijmi'i mu a'yan
 tyaja'huo'itéecan jin tyí'xaj. ¹¹ Ajta tipua'aj
 nyequee jamua'reeriaj je'ej ti huatóomua'aj
 i nyúucarij, a'yaa nu séeria'aj na'mej jimí i
 ti tyí'nye'ixaatye' tí'ij a'tíj ti séej chuéj japua
 já'ma'can, ajta i ti tyí'nye'ixaatye', a'íi pu ajta
 a'yan nye jimi séeria'aj ja'mej tí'ij a'tíj ti séej
 chuéj japua já'ma'can. ¹² A'íj pu jin, mu siaj
 jéehua jaxie've' ti i júuricama'ra' i Dios tyi'tíj
 jamuaata'an, a'yaa pu tyúuxie've' siaj a'íjna
 jéehua ancuriáan i siaj jin tyámua' huó'uurej
 a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'.

¹³ A'yaa pu'ij, a'íjna i ti séej nyúucarij jin
 tyí'xaj, che' jaatáhuaviij i Dios tí'ij jaatá'an ta'aj ij
 yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti tyí'xaj. ¹⁴ Ji'nye tipua'aj
 nyáaj naatyényuunyij séej jime' i nyúucarij,
 a'yaa pu tyi'ja'yájna nyej nyajúuricamej jin hu-
 atyényuusij, ajta i nyamua'tzíra'aj capu yó'itej
 je'ej ti tyí'xaj i nyaj júuricamej. ¹⁵ ¿Ji'nye
 nyana'aj nyij huárinyij? A'yaa pu tyúuxie've'
 nyej nyajúuricamej jin huatyényuunyij, nya-
 jta a'yan cha'taj nyana'aj rinyij i nyaj jin
 ma'úumua'rej jime'. A'yaa pu ajta tyúuxie've'
 nyaj tyu'táchuiicaj i nyajúuricamej jime', ajta
 i nyaj jin ma'úumua'rej. ¹⁶ Ji'nye tipua'aj

a'júuricamej jin petyé'tyoytzi'ria'aj i Dios, ajta je'en a'tíj tiquee ja'mua jitze ajtyáma'can muáanamuj, capu huatái'riitarij ti'ij ajta a'ín tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nye capu yo'itéej ja'mej je'ej paj tyi'tyáxajta. ¹⁷ I'riitaj pu á'mej paj tyámua' naa tyaatatyójtzi're'en i Dios, ajta capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuire'ej i axa'aj tyéviij. ¹⁸ Tyámua' nu tyé'tyoytzi're' i Dios a'íjna jime' nyaj jéetze' tyí'xaj séej jime' i nyúucarij sequée néijmi'i mua'aj, ¹⁹ ajta a'ájna i tyeyúuj tzajta', jéetze' pu na'ráanajchij nyaj anxívicaa i nyúucarij huataxáj i ti jó'iteeri'ij, quee nyaj tamuáamuata' ví'ra'aj i nyúucarij huataxáj siaj quee yó'itej.

²⁰ Nye'ihuáamua', caxu a'yan metyityoomuámua're'ej mati'ij i ti'ríij. Sulu siata'aj a'yan eenye' mati'ij i ti'ríij i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere', siajta a'yan metyityoomuámua're'ej mati'ij i maj meríj huásasij. ²¹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: “Nyetyihuo'té'exaatye'sij a'íjma i tyeítyee séej nyúucarij jime', a'íimaj mu tyihuo'té'exaatye'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'íimaj camu na'rá'astijre'ej, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara.” ²² A'íj pu jin tyí'huire' a'íjna i nyúucarij i maj quee yó'itej, mej mij a'íj jin jáamua'reej i maj quee tyá'tzaahuatye', camu mej mij a'íimaj jáamua'reej i maj meríj tyá'tzaahuatye'. Ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íjma pu huatyáhuire'ej i maj tyá'tzaahuatye', capu a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye'. ²³ Ji'nye tipua'aj meri'taj jusiiria'aj i tyeyúuj tzajta', majta

je'en néijmi'i séej nyúucarij jin tyí'xajtaj, tipua'aj síj tiquee tyá'tzaahuatye', na'riij séecan i maj quee yó'itej a'úun mo'tyájrutyey jo'siaj jóosiire', a'yaa mu tyí'mua'tyij siaj seríj huóotimue'ri'ij. ²⁴ Ajta tipua'aj néijmi'i setyi'xáatacaj i Dios jitze ma'can ajta je'en síj utyájrutyey tiquee tyá'tzaahuatye', nusu tiquee yó'itej, a'yaa pu tyo'tóomua'sij siaj néijmi'i ja'xijtye' a'íjna jime' ti a'ín ootyá'itzee i Dios jimi. ²⁵ A'yaa pu'ij tyu'taséjre i ti ja'avaataca'aj i jutzájta', ti'quij tyitunútan a chóota' jaatyánajchij i Dios, ajta je'en a'yan tyu'taxájtaj ti i Dios jí're'can jime' ja'mua tzajta' séejre'.

Maj néijmi'i a'yan huárinyij je'ej ti tyúuxie've'

²⁶ Nye'ihuáamua', siati'íjtá mua'aj jusiiria'aj, séecan mu tyu'táchuiicaj, majta séecan tyi-huá'mua'tyey, na'riij maj jaataxáj i Dios ti hua' jitzán jaatyájto, nusu séej nyúucarij jin setyi'xajtamuj, na'riij síj jaataxáj je'ej ti hu-atóomua'aj i nyúucarij ti jaataxájtaca' i síj. Siata'aj a'yan huárinyij siaj sij néijmi'i hu-atyóohuiire'en. ²⁷ Ajta siati'íjtá séej nyúucarij jin tyí'xajtaj, miche' mahua'puaj, na'riij maj huéicaj a'yan muáarinyij mue'tyoo'astima'aj, ajta je'en síj huo'té'exaatye'en je'ej ti hu-atóomua'aj a'íjna i nyúucarij. ²⁸ Ajta tipua'aj quee a'tíj jaayí'tihua'an ti huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj, miche' quee séej nyúucarij jin tyí'xajtaj hua' jimi i maj jusi'rii, che' jusíj tyí'xajtaj i jutzájta' ajta i Dios jimi. ²⁹ A'yaa pu'uj tána'aj a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, miche' a'yan tyu'taxáj mahua'puaj

na'riij maj huéicaj, majta i séecan a'yan tyaaxá'pui'intare'en je'ej ti i síj tyí'xaj. ³⁰ Ajta tipua'aj i Dios séej jimi i tyéviij tyi'tíj huatyátonyij ti ajta ja'mua jamuán uje'rájcaj, che' huatyáapua'rej i ti anaquéej tyi'tyáxajtasime'ej. ³¹ A'yaa pu tyí'rij siaj néijmi'i Dios jitze ma'can tyu'taxáj, mata'aj mij néijmi'i jáari'rej majta je'en ca'nyijra'aj huatóoa'an. ³² I maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'aj, a'yaa pu tyúuxie've' maj majta jaayí'tihua'an maj jamua'reéerej a'náj maj tyu'taxáj, nusu a'náj maj quee tyí'xajtaj hua' jimi i maj jusi'rii, ³³ ji'nye i Dios a'ín pu a'ín pué'een i ti huo'tyápua'ritye'sij, capu i ti je'ej pua'aj huá'uurej mej mij quee xá'pui' rijcaj.

Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij je'ej maj tyee'yí'tin néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ³⁴ a'yaa pu tyúuxie've' maj i úuca quee je'ej tyáhuaasime'en jo'maj jóosi'rii i tyeyúuj tzajta', ji'nye capu je'ej tyí'rij maj tyi'tyáxajtasime'en, sulu maj hua'rá'astijre'en i jucínastyamua', a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. ³⁵ Tipua'aj a'yan metya'xie've'ej maj tyi'tíj huámua'ree, miche' huo'ta'íhuo' i jucínastyamua' a juchéj, ji'nye capu a'yan tyí'xa'pui' ti i íiti' tyi'tyáxajtasime'en hua' tzajta' i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta'. ³⁶ Siata'aj a'yan tyá'mua'reeriaj ti i nyúucaria'ra' i Dios quee ja'mua jimi huatyóochej, caxu siajta mua'aj siana'aj a'ín pué'een i siaj seríj ja'ancuriáa'.

³⁷ Ti pua'aj síj a'yan tyóomua'ajcaj ti a'ín pué'een síj ti tyí'xaxa'aj i Dios jitze ma'can,

na'ríij ti a'íj jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu jamua'reeren nyaj a'íj jin tyajá'muayu'se'ej je'ej ti a'íin tyé'ijta i tavástara'.
³⁸ Ajta tipua'aj quee jáamua'tyij, capu ajta i tavástara' jamua'tyij a'íjci i a'tíj.

³⁹ A'íj pu jin nye'ihuáamua', siata'aj a'íj huáhuoonyij siaj i Dios jitze ma'can tyí'xajtaj, siajta quee huá'íjmuejra maj séej nyúucarij jin tyí'xajtaj, ⁴⁰ a'yaa xu huárinyij tyámua' naa siajta tzáahuatyí'ra'aj jime'.

15

Tí'ij i Ciríistu' huatájuuriaca'

¹ Ajta ijíij, nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jo'támua'reej i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa i ti jin Dios jamui'rátosij. A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i siaj ja'ancuriáa', i siaj siajta jitzán tyámua' tyí'tyesejre'. ² A'íi pu ajta a'íin pué'een i nyúucarij i ti jin Dios jamui'rátosij, tipua'aj tyámua' jitzán setyí'tyesejria'aj, je'ej nyaj nyeríj tyajamuáa'ixaa, na'ríij sequée, capu tyi'tíj je'ej tyajamuaatyáhuire'ej i siaj ja'antzaahuj.

³ Anaquéecan jime' a'yaa nu cha'taj tyajaamuamua'tyej je'ej nyej nyajta nyáaj tya'ancuriáa', ti i Ciríistu' huamuí' tajitzé ma'can tí'ij tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ⁴ matí'ij ja'vá'naj ajta je'en huéeicaj xicáj jitze huatájuuriaca', a'yájna tí'ij ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ⁵ Aj pu'ij a'íjci jimi huataséjre i Pedro, ajta je'en hua' jimi i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ⁶ Ajta je'en a'íijma

jimi huataséjre i maj a'yan ará'asej a'chu anxíviij i anxityej, majta mue'tíj móoche' júurij, tyij majta meríj je'cáj huácuij. ⁷ Ti'quij té'ej a'íjci jimi huataséjre i Santiago, ajta je'en néijmi'caa jimi i ti hua'antylhuoj.

⁸ Uve'tyáatican jime' pu'quij nye jimi huataséjre, nyaj a'yan een ti'ij i pá'ri'ij ti huanie'huaca' ti'ij quee xu tya'rá'aj a'náj ti nie'huan. ⁹ Ji'nye nyáaj nu a'ín pué'een i ti jéetze' cilénye' jin tyi'tyéjvee hua' jimi i ti Dios hua'antylhuoj, capu ij a'yan tyinyetyéviijtye' nyaj a'yan tyaataxáj yee nyáaj nu hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i Dios ti hua'antylhuoj, ji'nye nyáaj nu je'ej pua'aj huó'ruuj a'íjma i maj jusi'rihua'aj i Dios jimi. ¹⁰ Ma' ajta i Dios pu tyámua' tyinaatá', a'íj nu jin síj a'ín pué'een i Dios ti ja'antylhuoj, ajta i ti jin tyámua' tyinaatá' jéehua pu tyu'tyáhuui, ji'nye jéetze' nu nyerij tyu'muáriej mequee a'ímaj, Dios pu a'ín pué'een i ti ca'nyíjra'aj naatá' ajta jéehua náahuui nyej nyij tyu'muárie'en. ¹¹ Ajta i ti jéetze' juxie've', tipua'aj nyáaj na'riij a'ímaj, a'íi pu a'ín pué'een i tyaj já'mua'ixaatye', ajta i siaj mua'aj serij ja'antzaahuj.

Mati'ij huatájuurij i mui'chítyee

¹² Ajta tipua'aj a'íj tyajá'mua'ixaatye' ti i Ciríistu' huatájuuriaca', ¿ji'nye mej mij séecan i maj ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyí'xaj yee maj quee che' huatájuurij i maj meríj huácuij? ¹³ Ji'nye tipua'aj mequee che' huatájuurej i mui'chítyee, capu ij ajta i Ciríistu' huatájuuriaca', ¹⁴ ajta tipua'aj i Ciríistu' quee

huatájuuriaca', capu ij tyi'táj huiire' i nyúucarij tyaj já'mua'ixaatye', capu ajta tyi'táj huiire' i siaj jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Típua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, ityáj tu a'yan éenye'ej tá'ju'un ti'ij i maj tyí'hue'tacaa a'íjna jime' i tyaj a'yan tyu'taxájtaca' ti i Dios jaatájuurityej i Ciríistu', ajta quee jaatájuurityej, típua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan mati'ij séecan tyí'xaj tijin maj quee che' huatájuurij i maj meríj huácuij. ¹⁶ Ji'nye típua'aj mequee che' huatájuuritaaj i muí'chítjee, a'yaa pu huatóomua'aj ti i Ciríistu' ajta quee huatájuuriaca'. ¹⁷ Típua'aj i Ciríistu' quee huatájuuriaca', capu tyi'táj huiire' i siaj ja'tzaahuatye', siajta sióoche' je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ¹⁸ Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye'ej i Ciríistu' jimi muácuij, mu'ríj mij majta jó'vej. ¹⁹ Típua'aj a'yaa na'aj tyí'tahuire' ijíj tyaj tyooj júurij i tyaj jin tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi, jéetze' pu'ij je'ej pua'aj tyí'ta'uurej quee néijmi'caa a'íimaj i maj a'yan japuan séejre' i cháanacaj.

²⁰ Ajta a'yaa pu tyi'ja'yájna ti i Ciríistu' huatájuuriaca'. A'íi pu a'ín pu'é'een i ti anaquéej a'yan huaríj tyej tyij jáamua'reej maj majta huatájuuritaaj i maj meríj huácuij. ²¹ A'yaa pu'uj ti'ij ajta tyihuá'ci'tyij i tyeítjee maj huá'cui'nyij a'íjna jime' ti síj na'aj i tyáati'ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihuá'ci'tyij maj huatájuurej a'íjna jime' ti ajta síj i tyáati' huatájuuriaca'. ²² Ajta a'yájna mati'ij i Adán jimi néijmi'i tyityáacuij, a'yaa mu cha'taj mana'aj néijmi'i tyi'tyajúurij muá'ju'un

i Ciríistu' jimi. ²³ Ajta a'yaa pu tyihuá'ci'tiyij je'ej ti tyihuo'xá'pui'íntari'ri', anaquéej pu i Ciríistu' huatájuuriaca', majta je'en a'íimaj huatájuurij i maj jitzán ajtyáma'can. ²⁴ Aj pu'ij néijmi'i tye'entyipuaá'rij, ti'ij i Ciríistu' a'íijma antyipuá'ritye'en i maj tyityatatyíj, ajta i maj tyi'táj jin antyúumua'reej, ajta néijmi'i tyu'tátuire'en i Dios jimi i ti jin antyúumua'reej. ²⁵ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i Ciríistu' tyu'ta'íjtaj 'asta na'aj quee néijmi'caa antyimue'tin i maj jájcha'íire'. ²⁶ Ajta i ti uve'tyáatican jin ja'antymué'tij, a'íi pu a'ín pué'een i ti tye'entyípuaapua'rityee. ²⁷ Ji'nye Dios pu néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij i Ciríistu' jimi. Ajta ti'ij a'yan tyi'xaj ti a'ín néijmi'i tyu'mué'tij, capu xaa nyu'uj a'ij huatyáamue'tij i Dios, ji'nye Dios pu a'ín pué'een i ti jaatá' ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reeriaj. ²⁸ Ajta ti'ij i Ciríistu' néijmi'i tyu'tyáamue'tij, aj pu'ij i Ciríistu' i ti yójra' pué'een i Dios, a'íi pu jusíj huatóotosij i Dios jimi, i ti néijmi'i tyaatá'. A'yaa pu i Dios néijmi'i jin tye'entyúumua'reeriaj ja'mej.

²⁹ Típua'aj seequéj eenye', ¿ji'nye marinyij i tyeítyee i maj huóomue'huaca' a'íijma jitze ma'can i maj merij huácuij? Típua'aj mequee che' huatájuuritaj i maj merij huácuij, ¿ji'nye een jime' hua'nyúucaritze' mahuóomue'huaca'? ³⁰ ¿Ji'nye een jime' ityáj tyetya'ajpuéjtzij a'náj tina'aj? ³¹ Ji'nye een jime' nye'ihuáamua', a'náj tina'aj nyetya'ajpuéjtzij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime' a'íjna jime' nyaj já'nyatzaahuatyee' ja'mua jime' i

Ciríistu' jimi, a'íjna i Jesús ti ajta tavástara' pué'een. ³² Tipua'aj mequee huatájuurej i maj meríj huácuij, ¿ji'nye tyi'táj jin tyinyetyáhuirrii nyati'ij huatyéenyos'ej a'íjma jimi i tyi'tyán a'ájna a Éfeso? A'yaa mu séecan tyí'xaj tijin: "Tyiche' tyú'cua'nyij, tyajta huaye'en, ji'nye ariá'pua'aj tu cui'nyij."

³³ Caxu tooa'care'en maj já'muacuanamuaaj tyi'táj jime'. Ti'ij i a'táj tyu'taxájtaca': "A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, a'íi mu je'ej pua'aj tyihuojó'jipuaaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íj mej mij majta je'ej pua'aj huárinyij." ³⁴ Siata'aj tyámua' huárinyij, caxu che' juxana'ciria'aj, ji'nye je'cáj xu mua'aj quee jamua'tyej i Dios. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij huatóotyevi'ra'astaj.

Ji'nye metyityaatájuurij i mui'chítyee

³⁵ Tyij quee síj a'yan tyu'ta'íhuo'sij tijin: "¿Ji'nye metyityaatájuurij i mui'chítyee? ¿Tyi'tanyí tyévira' jin maj séeria'aj muá'ju'un?"

³⁶ Mu paj quee ma'úumua'rej, a'íjna i jatzíj i siaj jaahuástej, capu ajnyésij tipua'aj quee anaquéj acáanyej. ³⁷ Pati'ij tyí'huaste'ej capáj a'íj atyáhuaste'ej i ciyéj ti'ij ajnyéj, sulu a'íj paj atyáhuaste'ej i jatzíj tipua'aj tyerícuj jatze' nusu tyi'táj séecan. ³⁸ Ajta je'en i Dios jaatá'sij i ciyáara' je'ej ti arí tyaaxá'pui'ntari'ri' séej ajta séej i jatzíj. ³⁹ Capu juxa'aj na'aj een i hua' tyévira', síj pu a'íin pué'een i tyévi'j ti jatyáhue'ra', ajta seequéj mu eenye' tyáhue'ra' i ya'muáatye, majta seequéj i pína'see, majta seequéj eenye' tyáhue'ra' i hue'tyé. ⁴⁰ Ajta

jútye' ti tyí'sejre', ajta i ti a'yan tyí'sejre' i cháanacaj japua, capu juxa'aj na'aj tyí'een, sñij pu a'ín pué'een i ti naa tyihuá'sejratye' i jútye' ti tyí'sejre', ajta sñij pu ajta a'ín pué'een i ti naa tyihuá'sejratye' íiyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua. ⁴¹ A'íjna i xicáj, a'íi pu sñij a'ín pué'een i ti naa tyihuá'sejratye', ajta i máxciríe', seequéj pu tyihuá'sejratye', majta i xú'ra'vetyee, camu majta juxa'aj mana'aj een.

⁴² A'yaa pu cha'taj na'aj tyí'rinyacaa a'íijma jimi i mui'chítyee. A'íjna i tyévira' ti huanie'huaca', a'íi pu á'pua'ren, ajta i Dios ti ja'ajriásij, capu che' a'náj á'pua'ren. ⁴³ A'íjna i tyévira' i ti ava'nami'huaj, capu tyi'tíj huiire', ajta i ti huatájuuritaj Dios pu tyámua' tyaata'sij. I ti ava'nami'huaj capu juca'nyej, ajta i Dios ti jaatájuuritye'sij, a'íi pu uhuájca'nyej. ⁴⁴ A'íjna i ti ava'nami'huaj a'yan pu ma'can i cháanacaj japua, ajta i ti huatájuuritaj a'íj pu jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios. Tipua'aj séjre'ej i tyévira' íiyan ti ma'can i cháanacaj japua, a'yaa pu cha'taj na'aj tyí'sejre' i tyévira' ti jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

⁴⁵ A'yaa pu tyé'yu'si' tijin: “A'íjna i Adán i ti anaquéej huaséjre, a'íi pu júurij huatyá'itzee”, ajta a'íjna i ti ajta Adán pu'ricij i tu've'tyajtij, a'yaa pu júuricamej tyu'tyóotaahuaca' ti'ij ajta huo'tá'an maj júurij muá'ra'nyij. ⁴⁶ Capu anaquéej huataséjre i júuricama'ra' i Dios, sulu a'íjna i ti íiyan tyí'ma'can i cháanacaj japua, ti'ij ij té'ej i júuricama'ra' i Dios. ⁴⁷ I tyáati' ti anaquéej huaséjre, chuéj pu jin hu-

atyátaavijhuaca', a'íj pu jin íiyan chuéj japua ma'can, ajta i tyáati' i ti je'tyáa'sej, a'íi pu jútye' já'ma'can. ⁴⁸ A'íimaj i maj a'yan huacháatimee íiyan i cháanacaj japua, a'yaa mu een ti'ij ajta een i tyévi'j ti chuéj japua ma'can, majta a'íimaj i maj a'íj jitze ajtyáma'can i ti jútye' já'ma'can, a'yaa mu majta een ti'ij een a'íjna i tajapuá ti já'ma'can. ⁴⁹ A'yájna tyati'ij huasé'rin ti'ij a'íjna i tyévi'j chuéj japua ti ma'can, a'yaa tu cha'taj tyana'aj huasé'rihua'aj tá'ju'un ti'ij a'íjna i tyévi'j jútye' ti já'ma'can. ⁵⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nye'ihuáamua', capu i'ri'j ti a'áa jo'tyájrutyey jo'tij Dios tyejé'ijtaj a'tíj ti ooj a'yan huasé'rin ti'ij i tyévi'j chuéj japua ti ma'can, ajta a'íjna i a'tíj ti á'pua'ren, capu i'ri'j ti a'yan tyáaci'tyij a'íjna i ti'quee a'náj á'pua'ren.

⁵¹ A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'tyij a'íjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. Catu néijmi'i cui'nyij, sulu Dios pu néijmi'caa seequéj ta'uurej, ⁵² a'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' ti'ij huatánamuajre'en i ci'sítie'rij, ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij. Ti'ij i ti tajapuá tyí'huíire' tyu'táci'sítie'en, a'yaa pu huataséjre'ej ti'ij maj huatyóona'axcava'xi'in jiye'tzín jime', aj pu'ij i Dios huotájuuritye'sij a'íjma i maj meríj huácuij, mej mij quee che' a'náj á'pua'rej. Tyajta ityáj seequéj tu huataséjre'sij. ⁵³ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i ti á'pua'ren seequéj huóo'uurej ti'ij quee che' á'pua'rej, ajta a'yan tyúuxie've' ti i ti mui'nyij, ajta seequéj huóo'uurej ti'ij quee che' a'náj mui'ijcaj. ⁵⁴ Ti'ij seequéj huóo'uurej a'íjna i ti á'pua'ren ti'ij quee che'

á'pua'rej, ajta ti'ij arí seequéj huóo'uurej a'íjna i ti mu'i'nyíche' ti'ij quee che' mui'ijcaj, aj pu xaa ij ajtyojo're'nyesij je'ej ti anaquéej tyé'yu'si'huaca'aj, a'íjna i nyúucarij ti a'yan tyá'xaj yee: “Néijmi'i pu jin huamué'tichej a'íjna i ti huá'cui'caa. ⁵⁵ Mu paj huá'cui'caa, ¿jo'nyij je'en i paj jin huo'tyáamue'tij? Ajta mu paj jin tyihuo'puéj, ¿jo'nyij je'en?” ⁵⁶ Ajta a'íjna i ti tyihúa'puejtye' ajta i ti huá'cui'caa, a'íi pu a'íin pué'een i xána'cira'aj, ajta a'íjna jitze aróoca'nyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁵⁷ Ajta tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios ti tatá'caa tyaj tyu'tyámue'tij a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. ⁵⁸ A'íj pu jin nye'ihuáamua' mu nyaj huápu'i'ij já'muaxie've', siata'aj tyámua' tyí'tyesejre'ej siajta a'náj tina'aj a'yan rijcaj, setyi'muárie'ej i tavástara' jimi, ji'nye xu'ríj jamua'reej siaj quee huáapua'aj tyí'muarie' i tavástara' jitze ma'can.

16

I túmii i maj tyía'caa hua' jime' i ju'ihuáamua'

¹ I túmii siaj jasi'rii siaj sij jin huo'tyáhuiire'en a'íjma i maj Dios jitze ajtyáma'can, a'yaa nu cha'taj nyana'aj tyajá'mua'ijtye' je'ej nyaj nyeríj tyihuo'ta'íj a'íjma i maj jusi'rii néijmi'que' a Galacia. ² A'ájna xicáara' ti jitzán tyo'tyé'iteesij i itéerij, che' síj ajta síj ja'ajta'an i juchéj a'chu ti caa tya'ajxié'vi'ra', ajta je'en ayóomua'reeriaj ti'ij quee a'yan tyuuxié've'ej siaj jasi'rihua'an nyati'ij a'áa ja'tanyéj. ³ Nyati'ij a'áa ja'rá'astij, aj nu nyij huo're'pijtye'sij i yu'xarij a'íjma i siaj

hua'antyíhuoj mej mij ja'na'an a'ájna a Jerusalén
 i siaj serij jáasii siaj sij huo'tapuéjve'en.
 4 Tipua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyej nyajta nyáaj
 ujó'me'en, néijmi'i tu jó'ju'uj tá'ju'un.

*Je'ej ti tyá'xa'pui'intare' tí'ij jó'me'en séej chuéj
 japua*

5 Nyati'ij a'áa jó'me'en a'áa nu jo're'nyesij a
 Macedonia, aj nu nyij tányij a'áa ja'rá'astij a
 Corinto. 6 Tyij nyequee a'tzúj á'tyeeren ja'mua
 jamuán, na'rúij ná'tyee tí'ij na'aj tyu'séevi'ij
 ja'mej siata'aj sij naatyáhuüre'en jó'nyaj jo'ma'aj
 na'mej. 7 Canu a'yan tyá'xie've' nyej nyij
 a'tzúj nyana'aj jamuáamuarej, sulu a'yaa nu
 tyá'xie've' nyej nyij a'tzúj á'tyeevi'in nyaj a'áa
 jó'catyii ja'mua jamuán, tipua'aj a'yan tyiny-
 atá'care'en i tavástara', 8 ajta a'áa nu jo'tyaváaj
 na'mej a'ájna a Éfeso 'asta na'aj quee tya'rá'astij
 a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyaa a'íjci
 jime' maj tyaatatyójtzi're'ej i Dios, a'íjci jime' i
 tí' anaquéej tyú'ciiriaca' i chuéj japua, 9 ji'nye
 naa pu tyináahuüi a'íjna jime' i nyaj tyí'muarie'
 nyej nyij jéehua huápui'ij jaatyáhuüre'en i
 tavástara', tyij majta jéehua i maj nyéjcha'üre'.

10 Ajta tipua'aj a'áa ja'rá'astij a'íjna i Timoteo,
 siata'aj tyámua' tyeetyéjeevej, ji'nye a'íi pu
 a'yan cha'taj na'aj tyí'huüre' i tavástara' jimi,
 nyati'ij nyáaj. 11 Che' quee a'tíj já'xaahuataj,
 siata'aj jaatáhuüre'en tí'ij ajtáhua'aj mu
 ja'rájra'nyij, tí'ij yará'astij nye jimi, ji'nye a'yaa
 nu jajchó've' séecan jamuán i ta'ihuáamua'.

12 Ajta a'íjna i ta'ihuáara' i Apolo, jéehua nu
 ca'nyíjra'aj jaatá' tí'ij jamojo'vá'muaarej hua'

jamuán i séecan i ta'ihuáamua', ajta capu jo'yi'muúij ja'raa. Aj pu a'áa ja'tanyésij ja'mua jimi tí'ij huata'íci'pa'aj.

I nyúucarij i tí jin tye'entyipué'rij

¹³ Tyámua' xu'uj mua'aj, siata'aj tyámua' tyí'tyesejre'ej a'íjna jime' siaj ja'rá'astijrej i tavástara'. Siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta', siajta aróoca'nyej a'íjna jitze i júuricama'ra' i Dios siaj sij tyo'táviicue'. ¹⁴ Ajta je'ej siaj tyi'táj uuriaj, siaaxié've'ej xu a'yan huárinyij.

¹⁵ Nye'ihuáamua', xu'rij jamua'reej maj a'íin pué'een i maj anaquéej tyá'antzaahuaaj i tavástara' jimi a'ájna a Acaya a'íimaj i tyeítysteristyamua'me'en a'íjna i Estéfnas, a'íi mu majta meríj a'íjna jin huatyóohuij maj huo'tyáhuüre'en a'íimaj i maj Dios jitze ajtyáma'can. ¹⁶ A'yaa nu tyá'xie've' siaj tzáahuatyí'ra'aj hua' jimi tyícha'íij a'íijma, siajta néijmi'caa i tyeítýee i maj a'yan cha'taj mana'aj tyí'muarie' tzáahuatyí'ra'aj jime' i tavástara' jimi.

¹⁷ Nyáaj nu nyetyamua've' a'íjna jime' i maj yará'aj, a'íjna i Estéfnas, i Fortunato ajta a'íjna i Acaico, ji'nye siatí'ij mua'aj quee majá'hua'taca'aj ¹⁸ a'íi mu tyámua' tyinaatyéeje a'íjna jime' maj yanyarámuaariaca' ja'mua jitze ma'can. A'yaa pu tyúuxie've' siaj tyámua' huojo'mua'raj néijmi'caa i maj a'yan een matí'ij a'íimaj.

¹⁹ Yamu já'muatyojtye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyejúuj tzajta' tí a'yan tyí'sejre' tí'ij na'aj

a'yaa ti huataca'aj iye'ej Asia. A'íjna i Aquila ajta i Priscila, majta néijmi'i i maj jusi'rii jo'maj a'íimaj ja'chej, a'íi mu majta yajá'muatyojtye' nyúucaritze' i tavástara'.²⁰ Néijmi'i i ta'ihuáamua' i maj yahuatyíj, a'íi mu majta yajá'muatyojtye'. Siata'aj huo'tatyójtje'en tyámua' naa, xui'tyoo'puí'tza'xi'in nyúucaritze' i tavástara'.

²¹ Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, nyamuáca' nu jin tyajá'muayu'se'ej nyej nyij nyajta jamuaatatyójtje'en.

²² Tipua'aj a'tíj quee jaxie'va'aj i tavástara', che' puéjtzij jáaci'tyij. Nyajta nyáaj a'yaa nu tyá'huo ti ya'uvé'nyej i tavástara'.

²³ Che' i tavástara', a'íjna i Jesús tyámua' tyajamuatá'care'en. ²⁴ Jéehua nu já'muaxie've' a'íjna jime' siaj siajta a'íjna jitze ajtyáma'can i tavástara' Jesús.

**I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i
Tavástara' i Jesús ti Ciríistu' pue'een ajta
Salmos
Cora, Santa Teresa: I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna
á'xaj i Tavástara' i Jesús ti Ciríistu' pue'een ajta
Salmos New Testament+**

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cora, Santa Teresa

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

4f03662f-a4e0-5c7c-a13b-0b7002b5b8f6